...саар гээгдээ һаа, үдэрөөр хүсэхэгүйш

...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...180) | 1963 оной май 22, среда | Сэн 2 мүнгэн

Тарилгын ябаса хурдадхахынгаа хажуугаар, паар хахалха, шэнэ газар элдүүрилхэ түсэбөө заатагүй дүүргэхэ.

...алан—манай ехэ баялиг

...й колхоз, сов- ...э сабшалангай ...ээ шэмэ ехэ- ...й ногоон ху- ...н адуу малда ...эхэ аргатай. ...эмнай манай ...ха юм.

...һайжаруулха, ...ар орон дото- ...аян дүй дүр- ...удаараа рес- ... омогорходог. ...үтэгжүүлэгдэ- ...н манай саб- ...й бүриһөө зуу, ...р һайхан үб- ...ахашье гээшэ. ...оо суурхаһан ... Иннокентье- ...энгын Дунда ...ан дээрэһээ ...тнер хүрэтэр ...аа һэн. Он- ... гектар бүри- ...тэжээлэй еди- ...й ургаса абта- ...та луговодой ...ажа, олон тү- ...раа. Анаагай ...н тоосоондо ...ичиковой даа- ...ригада 1962 ...гжүүлһэн саб- ...ктар бүриһөө ...абаһан байна. ...һээ харахада, ...са үтэгжүүл- ...эмнай кукуру- ...ай свёкло мэ- ...этэ ургамал- ...р ниитын мал- ... тэжээл үгэл-

...түсэбэй таба- ...илжэ, колхоз, ... сабшалан ...сэл үргэнөөр ...Энэ тэмсэлдэ ...одууд, хони- ...нууд жагса- ...тэдэнэр орол- ...на, үтэгжүүл- ...һоо сэбэрлэ- ...хар-Шэбэрэй ... управлениин ...олхозой эрхим ...ар Иванович ...а ондо 64 гек- ... га бүриһөө ...абажа, нёдон- ...тые 3 центне- ...жэ оролдоно. ...гардаһан саб- ...нь нэгэ дахин ...һөө хоёрдо- ...дэнэ. Хоёрдо- ...эбхын шүүһэ ...рэнэй түлөө ...а хажуугаар ... малтаад, тэн- ... хэнэ. Мүн энэ ...ий Михайло- ...гардаһан саб-шалангаа эзэн ёһоор һайжаруулна.

Ажахын олохон бригаданууд энэ хабартаа сабшалан даажа абаад, тэдэнэйнгээ ёһотой эзэдынь болонхой. Хонишод сабшалангаа уһална, шэбхээр үтэгжүүлнэ, посхоод барижа, тэндэ мал ябуулхаяа болёо. Имэ жэшээ Хэжэнгын совхозой Цынгэ Буянтуев, Анаагай совхозой Далай Гончиков болон бусад хонишод харуулна.

Тиигэбэшье бүхы ажахынуудта, үйлэдбэриин управлениүүдтэ сабшалан ёһото эзэдээ олоо гэхын аргагүй. Үшөөл нилээд ехэ нуга гол уһалагданагүй, үтэгжүүлэгдэнэгүй бииуу. Жэшээ болгон мүн лэ Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениие абажа харая. Эндэхи олохон ажахынууд сабшаландаа анхарал табинагүй. Энээн дээрэһээ боложо, управлени дотор бүхыдөө сабшалан дээрэ 55 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха байгаад, мүнөө ороойдоо 10 мянган тонно зөөгдэнхэй. Теэд энэ управлениин ажахынуудта наг шэбхэ зөөхэ техникэ хүсэд хүрэхөөр бии юм.

Мухар-Шэбэрэй управлениин ажахынууд сабшалангаа хэр уһалжа байнаб? Яаха аргагүй муугаар уһална. Майн 10-най байдалаар управлениин колхоз болон совхозууд сабшалан уһалха түсэбөө оройдоо 10,7 процент дүүргээд байнхай. «Эрдэм» совхоз 2500 гектар уһалагдамаар сабшалангайнгаа оройдоол мянгаад гектарынь ундалуулаад байна. Иимэрхүү байдал «Знамя Ленина» колхоздо үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн тус управлениин Бэшүүр талын ажахынууд сабшалан дээрээ биратай юумэ хэнэгүй. Бэшүүрэй колхоз, совхозууд 8600 га сабшалангайнгаа миил хахадыень уһалаад байха юм. Илангаяа Бэшүүрэй совхоз, «Победа», «Рассвет» колхозууд энэ талаар ехэ гээгдэлдэ оронхой.

Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри Хяагтын, Улаан-Үдын, Түнхэнэй, Кабанскын үйлэдбэриин управлениүүдэй олохон ажахынуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Сабшалан һайжаруулха зохид саг үнгэржэ байна. Тиимэһээ наг шэбхэ гаргаха, сабшалан уһалха хүдэлмэриие эрид хурдадхаха шухала болоно. Байгша ондо адагынь 100 мянган гектар сабшалан һайжаруулагдаха, 300 мянга гаран тонно шэбхэ тэндэ гаргагдажа, 10 мянган гектар сабшалан үтэгжүүлэгдэхэ ёһотой. Энэмнай луговодуудай дайшалхы зорилго мүн.

Хүдөөгэй үйлэдбэриин партийна комитедүүдэй, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай зорилго юуб гэхэдэ, сабшалангай баян ургаса абахын түлөө социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ хэрэг болоно. Луговодуудай звенонуудые, ажахын тоосоондо ороһон бригадануудые али бүхы аргаар урмашуулха, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэдэнь туһалха хэмжээнүүдые хараалха шухала.

Сабшалангай гектар бүхэниие ёһото эзэтэй болгохо сагынь ерээ! Эдэ үдэрнүүдтэ сабшалан дээрэһээ малаа гаргажа, һайн сабшалангаа хорёолжо абаха эрилтэ табигдана. Ногооной ургажа байха үедэ уһалхын тула уһалууриингаа ханааб, һубагуудые бэлэн байлгаха хэрэгтэй.

Үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абахын түлөө бүгэдөөрөө тэмсэе!

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхоз эртын тарилга дүүргэжэ байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой 2-дохи отделениин Павел Тютринэй, Андриян Бурлаковай агрегадууд һүүлшын гектарнуудта тарилга хэнэ. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГЭЭГДЭЛДЭ ОРОНО, ГОЛОДОҺО ГАРГАНА

Эртын тарилга хэжэ дүүргэхэ болзорой хүрэжэ ерээд байн гэтэр Жаргалантын Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо орооһото ургамалнуудай тарилга ехэтэ удааруулагдажа байна. Тус колхоз хамтадаа 5730 гектар орооһото, бобово ургамалнуудые тариха түсэбтэй юм. Теэд майн 15-най байдалаар 3500 гаран гектарта тарилга хээ. Ургаса ехые үгэдэг үнэтэ ургамал болохо шэниисэ 4000 гектарта тариха түсэбтэй. Тэрэнээ 2748 гектарта хүргөөд байна. 250 гектар горохой орондо 90 гектар таригдаба.

Гадна шэниисэ тариха саг үнгэржэ байна гэһэн шалтаг барьяад, тэрэнээ бусад ашаг багатай ургамалнуудаар һэлгэхэ һэдэлгэ эндэ гаргагдана. Жэшээнь, яарса тариха түсэбгүй байһан аад, 700 шахуу гектарта энэ ургамалые таринхай.

Хабарай тарилгын хүдэлмэри аали нобшоор ябуулха зуураа, үшөө шанар муутайгаар бүтээдэг баримтанууд дайралдана. Нүхэр В. А. Батышевай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи бригадын Отары гэжэ полидо газар хахалжа байһан трактористнар нүхэд Буерачный Иванов хоёр 7 гектар далантайгаар, гүйхэнөөр хахалһан байгаа. Тиихэдэ Иннокентий Каленый гэгшэ 9 гектар газар хоёрдохёо хахалха баатай болоо.

Эндэ ажалай журам тон һула. Тарилгын халуун үе, хүн зоной унтаха нойргүй хүдэлжэ байхада, зарим механизаторнууд архидажа, ажалаа һаатуулжа байһан ушар элирүүлэгдээ. Жэшээнь, тракторист А. И. Игумнов, ахалагша сеялкэшэн И. А. Портнягин, сеялкэшэд А. И. Портнягин, К. М. Малофеев гэгшэд архидаһанай шалтагаанһаа нэгэ халаан соо хүдэлөөгүй, прицепээ эбдээ, трактын хажуу талын столбнуудые трактораараа хуха мүргүүлээ. Иимэшүүлдэ зэмэ амсуулагдаа, яла тохогдоо.

Тус колхозой гурбадахишье бригадада ажалай эмхидхэл, журам заршам баһал хангалтагүйгөөр табигданхай. Хүдөө ажахые оньһожоруулха Тохойн училищиин бүлэг һурагшад эндэ практика гаража байдаг. Теэд эдэнэр заршам муутай, хүнэй үгэ дуулажа үгэдэггүй, ажалда гарахаяа зариманиинь арсана, голодоһо гаргана. Тракторист-практикантнууд нүхэд Горохов Иванов хоёр хахалһан 4 гектар газараа хоёр дахин элдүүрилээ. Училищиин хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа эдэ һурагшадые даажа ябаһан мастернууд тэдэндэ ямаршье эрилтэ хэдэггүй, хүдэлмэриинь хинан шалгадаггүй байдагынь тон гэмшэлтэй.

Б. Санжиев,
Хяагтын үйлэдбэриин управленидэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

ЭРТЫН ТАРИЛГА ДҮҮРГЭГДЭЭ

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой механизаторнууд, таряашад долоон жэлэй табадахи жэлдэ орооһото ургамалнуудай баян ургаса абаха гэжэ шиидээд, хабарай тарилгын хүдэлмэриие хэзээ хэзээнэйхиһээ урагшатайгаар ябуулжа байна. Тарилгын түрүүшын үдэрһөө трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, хоёр халаанда хүдэлгэһэнэй ашаар, мүнөө тэдэнэр эртын орооһото ургамалнуудаа сүм тарижа дүүргээ.

Хабарай тарилгын эхилһэнһээ хойшо Виктор Ганжуровай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи таряан ажалай бригадын механизаторнууд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Бригадын бүхы механизаторнууд үдэрэйнгөө даабариие һайн шанартайгаар ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Механизаторнууд Владимир Семенов, Ким Цыденов гэгшэд газар хахалхадаа амжалта туйлана. Тэдэнэр үдэрэйнгөө даабари 140—150 процент хүрэтэр дүүргэжэ, газараа һайн шанартайгаар хахална.

А. Сурмач,
«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Үдэр бүри 9 гектар хахална

Эртэ үглөөнһөө үдэшын боро хараан болотор Хүнтэйн тала дайдаар трактор агтын суурян замханагүй. Эндэ Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд, таряашад хабарайнгаа тарилгые богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар үнгэргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Эндэхи механизаторнуудай дундаһаа тракторист Гомбо Раднаев бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгараа: «ДТ-54» түхэлэй тракторааар үдэр бүри 7 гектарай орондо 9 га газар һайн шанартайгаар хахална.

Мүн Доржо Гармаев, Данзан Муфанов гэгшэдэй агрегадууд халаан соогоо 40—50 гектар орооһо таряа тарижа, үдэрэйнгөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Г. Бадмаев.

Сабшалангаа уһална, наг шэбхэ гаргана

Энэ жэлдэ үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа, адууһа малаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангахын түлөө Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениин хүдэлмэришэд эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байна. Мүнөө эндэ 500 гаран гектар сабшалан уһалагдаа. Илангаяа луговод Егнин Ендыпович Ендыповэй хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд сабшалан дээрэ һайнаар ажаллана. Тэдэнэр богонихон болзор соо 224 га сабшалан уһалаа. Мүн Түглэ гэжэ газарта пенсионер Бальчин Базаржапов 40 гаран гектар сабшалан уһалба.

Ажахын тоосоондо ороһон нүхэр Дриевскиин отарын хонишод сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргажа байна.

Иигэжэ манай совхозой ажалшад сабшалангаа һайнаар уһалжа, үтэгжүүлжэ, гектар бүриһөө 15—20 центнер үбһэ хуряахын түлөө тэмсэнэ.

Б. Доржиев,
Хориин үйлэдбэриин управлениин Анаагай совхозой хүдэлмэришэн.

Даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ

МУХАР-ШЭБЭР. Охин-Булагай совхозой табадахи отделениин механизаторнууд эртын орооһото ургамалнуудые тарижа дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Эндэ илангаяа Михаил Заторов, Иван, Кирилл Михайловтан һайнаар ажаллажа, үдэр бүри даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ байгаа.

А. Генадиев.

Үдэр бүхэндэ—200 тонно шэбхэ

Ждановай нэрэмжэтэ колхоз (Бэшүүр) энэ жэл 1000 гаран гектарта кукуруза тарихань. Кукуруза ургуулагшад тарилгын бүхы талмайн гектар бүриһөө 300 центнер ногоон тэжээл хуряахабди гэжэ үгэеэ үгэбэ. Үндэр баян ургаса хуряаха зорилгоор, тэдэнэр кукурузынгаа газар дээрэ 6000 тонно шэбхэ гаргаад байна.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ шэбхэ зөөлгээ бүри хурдадхаба. Энэ хүдэлмэридэ оньһожоруулагдамал бригада табигдаад, үдэр бүхэндэ 200 тонно шэбхэ зөөжэ гаргана.

Г. Аширов.

...СС-эй обкомдо, республикын Министрнүүдэй Соведтэ

...ндо республикын колхоз, совхозуудта паар, шэнэ газар эрхим болзорто хахалха тухай

...даһан паар хүдөө ажахын урга... дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдэй нэгэ... ИПСС-эй обком, республикын Ми... хоолоод, энэ шухала асуудалаар ...ба.

...гдэхээр паар хахалха түсэбөө, ... мянган гектар шэнэ, залууг ...юниин 10 хүрэтэр заатагүй ха... эриин управлениүүдэй начальник... үйлэдбэриин парткомуудай секре... совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ...р хахалхын тула полиин хоорон... ...архи газар, ой модоной захаархи жэжэхэн талмайнууд болон бусад газар элдүүрилэгдэхэ зэргэтэй.

Мүн саашадаа паарай хойноһоо һайса харууһалха, тэрэниие саг соонь элдүүрилжэ, буртаг үбһэндэ даруулхагүй хэмжээнүүдые абаха.

Паар, шэнэ болон залууг газар саг соонь һайн шанартайгаар хахалжа, 1964 ондо баян ургаса абаха найдамтай үндэһэ һуури бэлдэхын түлөө бүхы механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхээр хүдөөгэй үйлэдбэриин партийна комитедүүд, колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд уялгалагдаба.

...НИИСЭ—УРГАМАЛАЙ ДЭЭЖЭ

...ургамалнуудай тарилгые түргөөр дүүргэхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоё

...колхоз совхозуудта шэниисэ тарилгын ябаса тухай 1963 оной майн 20-ной мэдээн

	1962 оной майн 20-до таригдаһаниинь	1963 оной түсэб	1963 оной майн 20-до таригдаһаниинь	Процентээр: 1962 онтой жэшэхэдэ	Процентээр: Түсэбэй дүүргэлтэ
	30953	47000	45285	146	96
	30943	46000	44037	142	96
	38512	58020	55182	143	95
	10659	14000	13357	125	95
...рэй	67237	98000	86112	128	88
	31329	45000	39228	125	87
	20767	25000	20587	99	82
	16983	29000	21191	125	73
...озууд	—	3170	4412	—	139
...бүхыдөө—	247404	365190	329443	133	90

ҺҮ ЕХЭЭР ҺААХА АРГА БИИ

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ ҺҮТЭЙ ҮНЕЭДЫЕ ИЛГАЖА, ХҮСЭДӨӨР ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ, ҺАЙН БЭЛШЭЭРИДЭ АДУУЛХА ШУХАЛА

Сагаан эдеэн юундэ салгиданагүйб?

Шимкинэй һү һаалиин фермэ Саянайнгаа совхоз соо эгээл томо гүүртэ юм. Эндэ аяар 21 һаалишан хүдэлдэг. Тиимэ тула ажахын урдаа хараха гүүртэнь болоно. Гэбэшье эндэхи һаалишад тон хангалтагүйгөөр ажаллажа байна.

Бүхы дээрэнь абажа хараха болоо һаа, Шимкинэй һаалишад үнгэрһэн 4 һара соо үнеэн бүриин миил 178 килограмм һү һаагаа. Апрельдэ оройдоо 38—38 килограмм һү һаажа абаһан жэшээтэй. Һаалишан Зинаида Зверева бүришье муугаар хүдэлнэ. Майн 15 хоногой дүн харахада, үнеэн бүриһөө миил 25 килограмм һү абаһан, майн 17-ной үдэр 9 үнеэнһээ 17 литр һү һааһан байба. Галина Ангархаева 17 үнеэтэй, тэрэнэй 10-ниинь һаалгана. Долгор Таряшинова 18 үнеэнэйнгээ 8-ыень һаана, 4 үнеэгээ һубайруулжархёо.

Энэ гүүртэдэ залуу һаалишад олон. Теэд тэдэниие һургаха, бэрхэ малшад болгохо гэжэ хэншье оролдоногүй. Тиимэһээ тэдэнэр үнеэдэйнгээ дэлэн нидхэрдэг, угаадаггүй, нэгэ хэмдэ үнеэдээ һаажа гуримшуулдаггүй байна. Иигэжэ ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдэ, ямар һайн үрэ дүн туйлагдаха гээшэб.

Фермые даагша нүхэр Безотечество, отделениин зоотехник нүхэр Дармахеев гэгшэд һү һаалгаяа дээшэлүүлхын тула ямаршье оролдолго гарганагүй. Ажалай эмхидхэл эндэ тон һулаар табигданхай. Һүнэй бүридхэл хэглэнэгүй, һаалишадай хүдэлмэриин дүн зүбшэн хэлсэгдэхэһээ байтагай, ёһоор согсологдоногүй.

БурАССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойе хүндэтэйгээр угтаха социалис мүрысөөн республика доторнай хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байна. Ажалша хүн бүхэн тусхай уялгануудые абажа, ажалай вахтада жагсаад, бэлэг сэлэгээ бэлдэнэ. Зүгөөр эндэхи фермэдэ энээн тушаа хөөрэлдөөн болоогүй, хон жэн байһыень тон гайхамаар.

Б. Ширеторов,
«Саяны» газетын редакторай орлогшо.

Шадамар бэрхэшүүл шалгарна

Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин малшад энэ жэлдэ һү ехээр һаахын түлөө хэзээ хэзээнэйхиһээ урма зоригтойгоор тэмсэн, горитой амжалта туйлажа байна. Түрүүшын кварталда тэдэнэр һү һааха уялгаяа 111 процент дүүргэжэ, мүн апрель, майдашье амжалта туйлана. Отделениин һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо бүхы гүүртээрээ 600—650 литр һү һаажа, колхоз соогоо эрхимлээд ябана. Ажалдаа амжалта туйлаһанайнь түлөө тус отделениин гүүртын коллективтэ колхозой правлениин, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Тус отделениин түрүү һаалишад Мария Ринчинова, Дулма-Сурун Цыдыпова, Мария Жигжитова, Цибик-Дулма Гырылова гэгшэд сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 8—10 литр һү һаана.

Мүнөө эндэхи малшад республикын түрүү һаалишадай уряа бэшэгтэй танилсаад, һү һааха хахад жэлэйнгээ уялгые июниин 27 болотор сүм дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Ц. Сагалеев,
Зэдын «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин партбюрогой секретарь.

Коммунизм байгуулагшадые ургуулан хүмүүжүүлхэ

Эхэ ороноймнай ниислэл Москва хотодо апрель һарын һүүл багта коммунис ажалай хүдэлөөндэ хабаадагшадай Бүхэсоюзна зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Энэ хүдэлөөндэ хабаадагшад хадаа гансал ерээдүйе шэнжэлэн бэдэрэгшэд бэшэ, харин коммунизм байгуулагшадай бодото гварди мүн гэжэ нүхэр Хрущев зүблөөн дээрэ тэмдэглээ. Мүнөө тус гвардиин зэргэнүүдтэ 23 миллионһоо олон хүн жагсанхай. Арад зоной эдэбхи үүсхэлээр мүндэлһэн энэ хүдэлөөн арад зоной ажалай габьягай, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын һургуули, ниитын ехэ хүсэн мүн.

Коммунис ажалай түлөө улам эршэмтэйгээр дэлгэржэ байһан мүрысөөн совет обществын хүгжэлтэһөө урган гараа. Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүсэн түгэсөөр дэбжэн хүгжэһэнэй, социалис харилсаанай улам бэхижэжэ, арад зоной материальна ажабайдалай үндэһөөрөө һайжарһанай, ажалшадай культурно-техническэ, коммунис ушар ёһо мэдэхэ хэмжээнэй урган хүгжэлтын эрхэ байдалда энэ мүрысөөн дэлгэрэн гараа. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури, коммунис ниитын харилсаа холбоо байгуулхын, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхын түлөө олониитын тэмсэл энэ хүдэлөөнэй үндэһэ һуури мүн болоно.

Социализмын үедэ ажал гээшэ ниитын ажабайдалда сэхэ хабаадалсаха шухалын шухала зүйл мүн болоно гэжэ Бүхэсоюзна зүблөөн тэмдэглээ. Ажал хэхэдээ хүнүүдэй шэнэ, һайн шэнжэ шанарынь, тэдэнэй хоорондохи шэнэ харилсаа холбоониинь улам ехээр тодорхойлогдон һайжарна. Бидэнэр В. И. Ленинэй захяа заабаринуудые дүүргэнэбди. Тэрэ иигэжэ бэшээ һэн: «Хүн бүхэн өөрынгөө түлөө, гансал бурхан бүгэдын түлөө» гэһэн хуушан сагай хорото заншалые үгы хэхын тула, ажал гээшэ албата уялгын, гансал түлөөһэтэ ажалые ажал дээрэ тоолохо ябадалые үгы хэхын тула бидэнэр хүдэлхэбди. Бидэнэр ухаан мэдэрэлдэ, ёһо заншалда иимэ гурим нэбтэрүүлхын тула ажаллахабди: «Бултадаа нэгэнэй түлөө, нэгэниинь бултанай түлөө», «Хүн бүхэн шадабаринингаа зэргээр, хүн бүхэндэ хэрэглэмжын зэргээр», коммунис журамые, коммунис ажалые удаа дараалан, хэлбэришэгүйгөөр нэбтэрүүлхын тула хүдэлхэбди.

Зүблөөндэ хабаадагшад, манай Эхэ ороной мэдээжэ хүнүүд болоһон Н. Заглада, В. Гаганова, Т. Ахунова, космонавт П. Попович үгэ хэлэхэдээ, Ленинэй захяа заабариин бодото дээрэө бэелүүлэгдэжэ байһые онсо тэмдэглээ. Манай совет байдалаар ехээр баясажа, омогорхожо байһанаа зүблөөндэ хабаадалсаһан, социалис аха дүү оронуудай түлөөлэгшэд элирхэйлэн мэдүүлбэ. Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн конфедерациин түрүүлэгшэ Луи Сайян үгэ хэлээ. Тэрэ иигэжэ хэлэбэ: «Таанад ажалай шэнэ үе саг байгуулжа байнат, энэ үе саг хадаа эрдэмтэй, сэсэн юрын хүнэй эгээл дээдын ёһо заншал болонол. Энэ уласхоорондын, илангаяа бүхы оронуудай профсоюзна организацинуудта һайшаан абтаха байна».

Бүгэдэ арадай ехэ хүдэлөөндэ республикымнай ажалшад хабаадалсана. Коммунис ажалай түлөө мүрысэгшэдэй тоо үдэр ерэхэ бүри олошоржо байна. Мүнөө тэрээндэ 95 мянган хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, бүхы дээрээ 160 предприяти, эмхи зургаан хабаадалсана. Локомотив-вагон заһабарилгын, «Электромашина», цемент-шиферэй заводуд, Буряадай геологическа управлени, Улаан-Үдын ТЭЦ болон бусад предприятинууд тэдэнэй тоодо ороясоно. Нарин сэмбын фабрика, Орекитканска геологошэнжэлэгшэдэй парти, Баянголой шахта энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэлсэһэн байна. Республикымнай 1212 цех, халаан, бригаданууд, 25 гаран мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад мүн лэ иимэ алдар солотой.

Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэтэй Баянголой шахта абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхээр хараалагдаһан долоон жэлэй түсэбэй хэмжээе бүри 1962 ондо дүүргэжэ шадаа. 1958 онойхитой сасуулбал ажалай бүтээсэ 2 дахинһаа үлүү ехээр дээшэлүүлэгдээ, шулуу нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэн горитойгоор доошолуулагдаа. Нёдондоной түсэбһөө гадуур 10 мянган тонно шулуу нүүрһэн малтагдаа. Энэнь шахтын нэгэ һарын түсэб юм. Шулуу һүүрһэнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар 26 мянган түхэриг мүнгэн арьбалагдаба.

Үшөө нэгэ иимэ жэшээ харуулжа боломоор. Суулгын совхозой кукуруза ургуулагшадай оньһожоруулагдаһан Д. Жанаевай звено нёдондо жэлдэ нэгэ гектар бүриһөө 100-гаад центнер кукурузын буурсаг, 162 гектарай нэгэ га бүриһөө дунда зэргээр 590 центнер ногоон набша абаһан байна. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, локомотив-вагон заһабарилгын үрэмдэгшэ В. Грехневагай үүсхэл ажалдаа коммунис ёһоор хандаһанай эли тодо гэршэ болоно. Тэрэ өөрынгөө хэжэ байһан ажалай арга боломжо элирүүлэн, нормо дээшэлүүлхые дурадхаһан байна. Тэрэнэй энэ үүсхэл республикымнай олон предприятинуудта халуунаар дэмжэгдээ.

Коммунис ажалай ударнигай, коллективүүдэй нэрэ солотой болохын түлөө тэмсэжэ байһан мүнөө үедэ ниитын организацинуудай ажалай эдэбхи дээшэлнэ. 60 гаран конструкторска бюро, экономикын шэнжэлэлгэ хэхэ 70 гаран бюро, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй совет, техническэ нормо зохёолгын болон мэдээсэлэй бюро гэхэ мэтэ ниитын организацинуудта ажалшад һайн дураараа хабаадалсажа, ехэ ажал бүтээнэ.

Буряадай предприяти, барилга, совхозуудта үйлэдбэриин саг үргэлжын 220 зүблөөн ажаллана. Тэдэнэр 30 гаран мянган гэшүүдтэй, тэдэнэй 70 процентнь хүдэлмэришэд юм. Республикымнай 6586 уралан нарижуулагшад нёдондо жэлдэ 9317 дурадхал оруулһан байна. Эдэ дурадхалнуудай олонхинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 4 гаран миллион түхэригэй арьбалалта хэхэ арга олгогдобо. Научно-техническэ бүлгэмэй эхин 94 эмхи эмхидхэгдээ.

Коммунис ажалай түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөн хадаа гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ ехэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Продукци бүтээн гаргаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб дүүргэгдээ, хэдэн миллион түхэригэй продукци даабариһаа гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа.

Удаан саг соо оролдосотой һайнаар ажаллажа, шэнэ техникэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэреэ оньһожоруулха талаар ехэ ажал бүтээжэ, гээгдэжэ ябагшадта саг үргэлжын туһаламжа хүргэжэ, шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлжэ, коммунизм байгуулагшын моральна ёһо гурим баримталжа байһан коллективүүдтэ иимэ нэрэ соло олгогдохо ёһотой.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе улам үргэнөөр дэлгэрүүлэ, коммунизм байгуулагшадые ургуулан хүмүүжүүлгэ ниитын бүхы организацинуудай, нэн түрүүн, профсоюзна организацинуудай нангин уялга мүн.

В. ШЕВЧЕНКО,
облпрофсоведэй түрүүлэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха Сэлэнгын комбинат удаахан саг соо гээгдэнги предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог һэн. Эндэ бүтээн гаргагдаһан продукциинь шанар муу байхаһаа гадна, өөрынь үнэ сэн дээгүүр байһан. Тиимэһээ тус комбинат гарза хохидолдо хододоо ородог, мүн продукци гаргаха һара бүхэнэйнгөө даабарие хүсэд дүүргэжэ шададаггүй һэн.

Ниитэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин энэ предприятида муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ хүдэлмэришэдэй дунда ажалай журам һула, голодоһо гаргаха ушарнууд яһала гарадаг байгаа.

Энэ дутагдалые түргөөр усадхаха хэрэгтэнь туһалха гэжэ Гусиноозерск городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой коммунистнууд шиидэһэн байна. Тиигэжэ промышленна үйлэдбэриин экономико мэдэхэ хүнүүд тэрэ предприятида эльгээгдэжэ, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь хамта бүхы арга боломжонуудыень элирүүлээ. Үйлэдбэридэнь һаад ушаруулдаг дутагдалнуудые ямар аргаар усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

Комбинадай хүдэлмэришэд энэ туһаламжаар баясажа, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанарые һайжаруулхын түлөө шангаар тэмсэжэ ороо.

Мүнөө эндэ һайн шанартай продукци гаргагдана, ажалайнь журам һайжараа.

Мүн Гусиноозёрскын хилээмэнэй заводой шанар муутай хилээмэ баридаг тухай ажалшадай зүгһөө гомдол ороһон байгаа. Горсоведэй үүсхэлээр тус заводто хэдэн шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон, ажал ехэтэй хүдэлмэринь оньһожоруулагдаа. Энээнэй ашаар продукци гаргаха энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб 102,6 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабари 106,3 процент дүүргэгдээ. Мүн продукциинь шанар нилээд һайжараа.

Иигэжэ Гусиноозёрск городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй партийна эхин организаци ажалшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Мүн предприятинуудай ажал хэрэгээр һонирхоно.

Гусиноозёрскын горсоведэй партийна организаци байгуулагдаһаар һаяхай юм. Гэшүүдынь городой эмхи зургаануудта, эдеэ хоолой болон бусад предприятинуудта ажалладаг коммунистнуудһаа бүридэнэ. Һүүлшын хоёр-гурба һарын туршада тус парторганизациин хэһэн, бүтээһэн ажал яһала ехэ.

Партийна бюрогой заседани дээрэ гү, али суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд хайшан гэжэ бэелүүлэгдэжэ байнаб гэжэ тус организациин бюро саг үргэлжэ һонирходог, хинан шалгадаг.

Мүнөө эмхи зургаануудта болон промышленна үйлэдбэриин предприятинуудта ханын газетэ, дайшалхы хуудаһанууд таһалгаряагүйгөөр гарана. Мүн ажалшадай дунда элидхэл, лекци, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Мүнөө энэ партийна организациин бүхы коммунистнууд ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Д. Жамбалов.
Гусиноозёрск.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сибириин хонишодой семинарта хабаадагшадай пленарна засе[...]

Л. ХАЙДУ[...]

СИБИРИИН ХОНИШОДОЙ СЕМИНАР Д[...]

Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй хизаар, область болон автономито республиканудай хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй семинарай түгэсхэлэй заседани болоо. Энэ заседаниие Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. И. Дубровский** нээбэ.

Тэрэнэй һүүлээр Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын совхозой главна зоотехник, СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр **Осипова**, манай республикын Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Улаан Оронго» колхозой ахалагша хонишон нүхэр Б[...] Хүдөө ажахын продуктнуудые аб[...]стерствын Зүүн-Сибириин управле[...]ник нүхэр **Каналин** болон бусад т[...] дүршэлые ажал хүдэлмэридөө үр[...] нарин, нарибтар нооһотой хонидо[...] олошоруулха, тэдэнэй ашаг шэмые[...] юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ хэлэбэд.

Энээгээр Сибирь болон Алас-Дур[...]лай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар д[...]

Түрүү хонишодой дүй дүр[...]

Оролдолго—амжалтын нү[...]

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Шалсама ЦЫРЕМПИЛОВАГАЙ үгэһөө

Партиин түүхэтэ XXII съездһээ хойшо манай ороной хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһаниинь элитэ. Мүн манайшье колхоздо һүүлэй 2—3 жэлэй туршада адууһа мал, илангаяа хонин һүрэг улам олошоржо, ашаг шэмэнь нилээд дээшэлээ. Теэд мүнөө һү, мяха, нооһо болон бусад продуктнуудые бүри элбэг дэлбэгээр абахын тула адууһа малай тоо толгойс түргэн олошоруулжа, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилго бүри хурсаар табигдана бшуу. Тиимэһээ малшан, һаалишан, хонишон, гахайшан бүхэн саашадаа улам харюусалгатайгаар, бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ болоно.

Энээнтэй дашарамдуулан өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Эхэ хонидһоо жэл бүри хурьга олоор абажа, нооһо ехээр хайшалхын тула тэдэниие хайшан гээд, ямараар харууһалха хэрэгтэйб гэжэ нэгэ зариман һонирходог.

Минии һанахада, эмэ хурьгадые нарайһаань хойшо илангаяа һайнаар, зүбөөр түлжүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Манай бригадын хонишод эмэ хурьгадые 4—5 һаратайдань эхэһээнь һалгаамсаараа, һайнаар харууһалжа, эхэ хонид болгодог болонхой. Иигэжэ нарайһаа нэгэ гарта байжа, һайнаар харууһалагдаһан, түлжүүлэгдэһэн түлгэнүүд бэеэр томо, тарган, нооһошье ехэтэй болодог байна. Багаһаа һайн харууһанда байһан түлгэнүүд бэеэ хүсэхэдөө эхирлэдэгшье хонид болоно. Манай бригадын 50—60-аад хонид эхирлэдэг юм.

Бидэнэр эхэһээнь һалгааһан хурьгадта түрүүшын үдэрһөө хойшо тус бүридэнь үдэрэй 100 гаран грамм талха тарянай зүйл, витамин ехэтэй шэмэтэ тэжээл эдюулжэ, ургаса ногоо һайнтай газарта оролдосотойгоор адуулдагбди. Түлгэнүүдые үглөөнэй 5—6 часһаа харанхы болотор бэлшээжэ, сүүдхэдээ хоёр дахин дуран соонь уһалдагбди. Тэдэндэ юрын тэжээл эдюулхэһээ гадна дабһа, хужар долёолгоходо һайн. Үбэлэй сагта түлгэнүүдые бэлшээридэ ябуулнабди. Хэнэйшье мэдэһээр, залуу хонид бэлшээжэ ябахадаа түргэн томо болодог, нооһооршье һайн байдаг юм. Тиимэһээ тэдэниие һүниндөө һэрюун байрада хонуулдагбди.

Тиигэжэ нарайһаань хойшо өөһэдымнай түлжүүлһэн түлгэнүүдэй бэеэ хүсэхэдэ, искусственна аргаар үрэжүүлжэ түрүүлээд, хүгшэржэ муудаһан, голодоһондо гараһан хонидой орондо табигдана.

Эхэ хонидой харууһа, тэжээл, түл абалга тухай хэлэбэл, иимэ байна. Зундаа һайнаар адуулаад байхада, хонид 3—3,5 һарын туршада ехээр таргалдаг юм. Намар тэдэниие 30—35 хоног соо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлдэгбди. Үбэлэй эхэ хүйтэндэ хониднай тусхай рационой ёһоор убһа, зелёнко элбэгээр эдинэ. Хониднай гол түлэб январь—февраль һарануудта хурьгалдаг.

Түл абалгада илангаяа һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэ[...] тээнһээ хойшо [...] дулаалжа, та[...] олоор түхеэрдэг [...] ехээр зөөгдэжэ [...]

Нарай хуры[...] соонь һайнаар [...] шэнэ түрэһэн [...] дадхаахын тула [...] гаха хэрэгтэй. [...] хурьгадаа сад[...] ниие ондоо эхэ[...] хурьгадай 15 [...] убһэ тэжээл [...] һайн. Нарай ху[...] тогүйгөөр түлж[...] хана хаяаһаа [...] соогоо, илангая[...] бэр байрада ба[...]

Манай бригад[...]до 100 эхэ [...] хурьга абаад, [...] тогүйгөөр түл[...] һөө 1,1 килогр[...] байнабди.

Алдарта доло[...] жэлдэ 100 эхэ[...] һаа үсөөн бэша[...] жүүлхэ гэһэн [...] най бригадын [...] рэтэйгоор дүүр[...] хойшо бидэнэр [...] һөө 102 хурьга[...] гой хоролтог[...] байнхайбди. Мү[...] донойхиһоо баг[...] хын тула манай[...] гээр тэмсэжэ ба[...]

Таряашадай мү[...]

Үдэр үнгэрхэ бүри хабарай урин дулаахан наранай элшэ шангада шангадаһаар байна. Эдэ үдэрнүүдтэ хабарай тарилгын халуун хүдэлмэри хойто зүг уруу үргэдэ үргэдэһөөр, хаа хаанагүй, түлэг хаһадаа оробо.

— Мүнөө жэл таряашадай мүрысөөндэ шэнэ һонин зүйл юун байнаб? Иимэ асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондент хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ И. Ф. Шкуратовта хандаба.

— Хүдөө ажахын машина техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө үргэн мүрысөөн механизаторнуудай дунда хүсэтэйгөөр дэлгэрээ,—гэжэ нүхэр Шкуратов мэдүүлнэ.—Хаа хаанагүй таряан ажалай тракторна отрядууд эмхидхэгдэбэ. Тэдэ отрядууд саг үргэлжэ ажаллаха хүнүүдээр бүридүүлэгдэжэ, ажаллаха газар болон техникэнь тэдээндэ даалгагдан үгтэнэ.

Тиимэ отрядуудые байгуулан ажаллуулхадаа илангаяа ашагтай байһаниие «Мамлютинский», «Ленинский» совхозуудай болон бусад ажахынуудайшье ажалай ульгэр жэшээнүүд батална. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлнэ, захиргаанай болон туһалбариин ажал эрхилдэг хүнүүд үсөөрнэ, түсэбөө дүүргэхын, хэһэн ажалайнгаа шанарые эрид һайжаруулхын түлөө механизатор бүхэнэй харюусалга улам шангадана. Иимэ отрядуудые эмхидхэхын түлөө колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй профсоюзай организацинууд хоорондоо үргэн мүрысөө ябуулжа байна. Целинэ хизаарта 10 мянга шахуу тиимэ отрядууд эмхидхэгдээ. Энээнһээ Алтайншье хизаар гээгдэнэгүй.

— Поли дээрэ ажаллагшадай байра байдал һайжаруулха талаар совхозуудай профорганизацинууд ямар оролдолго гарганаб?

Полевой ст[...]гууд, олони[...] зургаанууд, х[...] болон нииты[...] приятинууд [...] али зэргэ ба[...] союзай Центр[...] гажа үзэһэн [...]

Отделени, [...] поли дээрэ [...] хоол бэлдэжэ [...] бэлдэхэ хэ[...] эмхидхэһэн [...] үбэлэй үеда [...] гээгдэһэн ху[...]хим рестора[...]гай тогоошо[...]жа, эдеэ хоол [...] дэнэй эрдэм [...] гараһан байха[...]

Поли дээрэ [...] механизаторну[...] халуун эдеэ х[...]лаар Алтайн [...] аша туһа ех[...] Тэдэнэр халуу[...] соо хээд маш[...] шууд механи[...]лажа байһан [...]дэг байна. Т[...]торнууд үнэтэ [...] бүтээсэ ехэтэ[...]лоно бшуу.

Мүнөө нии[...] ажал олохон [...] хёогдобо. Те[...] тариха ажала[...]хи хубиие со[...]жа абана. [...] овощиин үнэ [...] тэрэнээ өөры[...] дэлмэришэдт[...] шээлхэдэ, нё[...] хизаарта 280[...] ниитын огоро[...] дэлмэришэд, а[...]хинь хубиин [...] ниитын эдео [...] хангагдаха б[...] водо үдэртөө [...] хэдэнь миил [...] гашалагдана [...]

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ҮЙЛЭДБЭРИИН НЭГЭДЭЛНҮҮД, ФИРМЭНҮҮД

Россин Федерациин экономическа районуудта һалбаринуудай үйлэдбэриин 60 гаран нэгэдэлнүүд, фирмэнүүд бии болгогдонхой. Эдэнэй түрүүшын һарануудай туршада хүдэлөөд байхада үйлэдбэриие иимэ аргаар хүтэлбэрилхэдэ, эмхидхэхэдэ экономическа талаараа ехэ ашатай туһатай байба гээд тодороо. РСФСР-эй Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. М. Лагуткин ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хэлээ. Индустриин элдэб һалбаринуудтахи хэды нэгэдэлнүүдые нэрлээд, тэдэнэй ажалаа ямараар эмхидхэдэг байһан тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ.

Оптико-механическа предприятинуудай Ленинградай нэгэдэлдэ хэдэн мянгаад хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд хүдэлдэг. Энэ нэгэдэл совнархоздо сэхэ мэдэлтэй. Ажахын тоосоон хүсэдөөр хэрэглэгдэһэнһээ боложо, үйлэдбэриеэ ашатай һайнаар эмхидхэн ябуулна. Нэгэдэлэй тусхай мэргэжэлтэй болгогдожо байһан дээрэһээ технологи, ажалай эмхидхэл улам нарижуулан һайжаруулагдана. Урдаһайнь предприятинууд тусхай үйлэдбэри болгон хубилгагдаад, тэндэнь асуудалнуудые удааруулангүй шиидхэхэ хүтэлбэриин багахан аппарат бии болгогдонхой. Конструкторска, техническэ, түсэблэлгын, финансова, материально-техническэ хангалга бэелүүлхэ хэрэг нэгэ газарһаа хүтэлбэрилэгдэдэг болоһон байна. Иигэжэ инженернэ, уридшалан түсэблэхэ ажал хэхэдэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилэн ябуулхадаа автомат түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэдэ, техническэ дансануудые олон болгожо гаргаха техникэ ашаглахада, захиргаанай-хүтэлбэриин ажалда ябадаг хүнүүдэй тоо улам үсөөрүүлхэдэ таарамжатай байна. «Электросила» гэдэг электромашинануудые бүтээдэг Ленинградай нэгэдэлдэ 4 завод, научно-шэнжэлхы институт, конструкторско-технологическа бюро ородог юм.

«Парижская коммуна» гэдэг гуталай фабрикын бааза дээрэ «Заря» гэжэ Москвагай фирмэ эмхидхэгдээ. Ярославльда «Североход», Эрхүүдэ «Ангара» гэжэ гуталай фирмэнүүд эмхидхэгдэһэн байна. Ижевск, Чебоксары, Саранск, Калинино, Смоленск городуудта мяхаар элдэб эдеэ хоол хэхэ предприятинуудай нэгэдэлнүүд бии болгогдобо. Иимэ нэгэдэлнүүдэй ямар ашатай, һайн байһаниинь энэ жэшээ тодорхойлно. Ленинградай машина бүтээлгын, прибор бүтээлгын нэгэдэлнүүдтэ хамтадаа 224 нэгэ адли продукци гаргадаг багахан цехүүд, участогууд байһан юм. Харин мүнөө тусхай мэргэжэлтэй болгогдоһон 84 цех, участогууд тэндэнь бии болгогдохо. Энээнэй ашаар 6,5 миллион түхэриг алмагдаха байна. Гэхэ зуура капитальна гаргашануудынь хоёр жэлэй туршада тэхэрюулэгдэхэ.

«Скороход» гэдэг гуталай Ленинградска фирмэдэ 9 шэнэ цехүүд бии болгогдохо, хүдэлжэ байгаа 25 цех болоц участогуудые тусхай мэргэжэлтэй болгохо байна. Сүлөө болгогдоһон талмайе хэрэглэжэ, жэлдээ хэдэн миллион паар гутал нэмэжэ гаргаха. Тиигэжэ тусхай мэргэжэлтэй болгогдоһоной ашаар ажалай бүтээсэ 8—10 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ, фирмэнүүдтэ нэгэ адли ажалтай олон жэжэ предприятинууд оруулагданхай. Эдэниие тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ арга бии болоо. Мэргэжэлтэдые хубаарилан табихада, түхеэрэлгэнүүдые бүри бүтээсэтэй зүбөөр хэрэглэхэдэ таарамжатай. Завод, фабрикануудые хүтэлбэрилэн ябуулха аппарат һайжаруулагдаа.

Промышленностиин, барилгын хүдэлмэришэдэй бүхэроссин һая Кремльдэ болоһон зүблөөндэ түрүүшынь дүй дүршэл һайшаагдаба. Ленинградай нэгэдэлнүүдтэ бэелүүлэгдэһэн эмхидхэлэй хэмжээнүүдые нүхэр Н. С. Хрущев һайшаагаа һэн. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ шэнэ түрүү арга бэелүүлхэ асуудалнуудые түргэдхэхэ шухала гээд нүхэр Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Россин Федерациин экономическа районуудта үйлэдбэриин шэнэ нэгэдэлнүүдые бии болгохо бэлэдхэл мүнөө хэгдэнэ. Тодорхойлбол, Куйбышев, Казань, Уфа, Стерлитамак городуудта оёдолой предприятинуудай нэгэдэлнүүд эмхидхэгдэнэ. Москвада үйлэдбэриин хэды нэгэдэлнүүд, гэрэ тоодо «Сукно» гэдэг фирмэ бии болгогдохо юм. Хилгааһан бүд гаргадаг предприятинууд энээндэ хабаадаха. Курск, Белгород, Тамбов, Липецк городуудта мяханай зүйлнүүдые гаргаха предприятинууд нэгэдүүлэгдэхэнь. Бүхыдөө һалбаринуудай үйлэдбэриин 40 нэгэдэлнүүд фирмэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Үйлэдбэриие хүтэлбэрилэн ябуулха энэ түрүү арга дүршэл зарим газарта үшөөл нэбтэрүүлэгдэнэгүй гээд нүхэр Лагуткин тэмдэглэбэ. Приволжско, Баруун-хойто, Баруун-Сибириин, Урда Ураалай совнархозууд нэгэдэл, фирмэнүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандана. Гэхэ зуура үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй эмхидхэлэй бүридэл заримдаа дутагдалтай байха юм. Энэ ушарта промышленностиие эрхим һайнаар эмхидхэн ябуулха тушаа бүхы талаһаань һайса үшөө бодомжологдоногүй.

Үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд фирмэнүүдые бии болгоходо предприятиин ажал хүдэлмэри һайжаруулагдаха. Иигэжэ ажалай бүтээсэ саашадаа дээшэлүүлхэ, гүрэнэй түсэбүүдые саг соонь дүүргэхэ, продукциин шанарые һайжаруулха хэрэгтэ туһа нэмэри хүргэгдэхэ гээд нүхэр М. В. Лагуткин түгэсхэлдөө хэлэбэ.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

...бласть. Ивановска ...лиин hурагшадай ...бригада үнгэрэгшэ ...ын дүнгөөр Амар ...hуури эзэлээ. «Ро... поли дээрэ hураг... ургуулаа. Гектар ...14 центнер соя абаа. ...ус бригадынхид 300 ...кукуруза, свёкло, бо... ...ка ургуулха юм. ...ектар бүриhөө 15 ...га бэшэ соя аба... ...Һурагшадта ...комбайнуудые, ...бэшэ машинануу... ...гажа үгөө, эдээ... ...жолоодоно.

...ба мал ажал дээрэ ...шад энэ жэлдэ 50 ...гэй хүдөө ажахыи ...гүрэндэ тушаа...

...Ильченко (дун... ...hурагшадай үйлэдбэ... ...дай Бүхэсоюзна ...hэн. Слёт дээрэ ...айшье юумэ дуу... ...басаган нүхэдтөө...

...ай фотохронико.

УРДАНАЙ БА МҮНӨӨНЭЙ УЛАН

Баргажан уулын хормойдо Улан гэжэ томохон тосхон—Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб оршодог. Мүнөө энэ нютаг хамта 400 дүрбэлжэн километр эдлүүриин газар эзэлдэг томо социалис ажахы болонхой.

Урда сагта эндэ Улан, Тоопхо, Шиигтэ, Алааша, Хабаржаан, Сээмэй, Дагалжан, Улзаха, Лугшахаан, Хилгана, Яарагта, Борогол, Нуур гэхэ мэтэ hуурин газарнуудаар бүлэг бүлэгөөрөө хамта 700—800 үрхэтэ буряад айлнууд, нэгэ — хоёр ород айлнууд ажаhуудаг бэлэй. Буряад зон гол түлэб мал ажал эрхилдэг, зарим нэгэниинь өөртөө хэрэглэхээр ороохо таряа, обёос таридаг, тиихэдэ зариманиинь агнуури хэдэг байhан юм. Алтанай ашаа шэрэдэг, Байгалай баян загаhашадта хүлhэншэлхэеэ олзобориин хойноhоо ошодог, Баргажан голоор модо урадхуулдаг хүнүүдшье бии hэн. Хэды ехэ хүшэр хүндэ ажал хэдэг байбашье, жиир зонууд арай шамай гэдэhээ садажа, зарим жэлдэ үлэсхэлэн зоболондо дайрагдажа байгаа бэлэй. Олоhон хамаг бүхы олзонь элдэб олон худал хуурмаг аргаар, мэхэ гохоор — (яла, элдэб янзын налогууд)— баяд, ноёдой бардам аманда орожо байhаниинь мэдээжэ. Хэдэн дабхар мүлжэлгэ, дарлалта, үбшэн тахал, харанхы мунхаг ажаhуудаг — иимэл hэн даа эндэхи буряад зоной барга байдал.

Нэгэ иимэ ушар наhажаал зоной hанаанда ородог. Нютагай «засагай» бүхы хуулиие тайшаа Б. Малисаев, тэрэнэй удаа нютагай старостнууд А. Анганов, Ц. Дайндаров бэелүүлдэг hэн. «Зэмэтэй» зонуудые тэдэнэр өөhэдөө сүүдлэхэ, хэhээхэ, яла ашаха гэхэ мэтээр дуран соогоо аашалдаг бэлэй. Нэгэтэ газараа хубааха гэhэн hураг суу дуулаад, нютагай зон сугларжа, хөөрэлдөө хэхэ гэхэдэнь:

— Юун хөөрэлдөөн байха юм, малай тоогоор газар хубаагдаха, хүн бүхэндэ налог ашагдаха,— гэhэн староостын хатуу захиралта буугаа. Зарим нэгэн үгытэйшүүлэй арсажа, үгэ хэлэхэдэнь:

— Шамда юу хэрэгтэйб, абяагүй hуу! — гэжэ бадашажархёо.

Абяа гараха эрхэгүй мал шэнги туyhан тээшэнь ябаха хуби заяатай зон эндэ байгаа бшуу.

Хүн зоной диилэнхи олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй, харанхы мунхаг ажабайдалтай hэн. 1911 ондо нээгдэhэн Яарагтын hургуулида үсөөхэн айлай үхибүүн ороошье hаа, 2—3 класс дүүргээд, түрэлхидэйнгөө ажахыда туhалхаар арилшадаг, тиихэдэ басагад гэхэдэ ганса нэгэн hурадаг бэлэй. Элдэб олон халдабарита үбшэн, үхибүүдэй үхэл хүн зоной тооё жэлhээ жэлдэ хороодог, тиихэдэнь олон түмэн лама, бандинар, бөө удаганар мэхэ гохын аргаар үгытэй айлай hүүлшын малыень абаашажа, үлэсхэлэн ядуу байдалыень бүришье хүндэ хүшэр болгожо байгаа.

Ашата Октябриин арюун hайхан наранай элшэ туяа Коммунис партиин ашаар энэ холын манай нютагта хүрэжэ, одоол эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай үргэн харгы ажалша зондо нээжэ үгөө hэн. Тэрэл сагhаа хойшо хүн зоноймнай хүсэл эрмэлзэл бадаржа, ажабайдал, соёл культурань hалбаран хүгжэжэ эхилээ.

Ленинскэ национальна политика бэелжэ, Буряад оромнай түрүүшээр Алас-Дурнын республикада ороод, удаань бэеэ даанхай сүлөөтэ автономито республика болон хүгжөө бэлэй. Тэрэ үедэ Улан нютагай олон эдэбхитэд совет засагые бэхижүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ орооhон байха. Тэрэ үеын хүнүүд— нютагай эдэбхитэд нүхэд А. Зонхиев, Б. Буянов, Ш. Улзытуев, Б. Х. Будаев, М. Урбагаров, С. Бадмаев, Б. Будаев, А. Аюшеев, Х. Намсараев гэгшэдые hайн мэдэхэ. Эдэ нүхэдүүд түрэл республикынгаа тогтоhоной түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, нютагай Соведэй аймагай болон сомонуудай ревкомууд, гүйсэдкомуудта хүдэлhэн юм. Олон залуушуул дээдэ hургуулинуудта hурахаяа эльгээгдээ. Тэдэнэй тоодо Э. Раднаев МГУ-дэ, Н. Эрхитуев, Ч. Будаев — зүүн зүгэй ажалшадай Коммунис университедтэ (КУТВ), Г. Цыдынжапов — Москвагай театральна институдта, С. Базарон, Ш. Будаева —педтехникумдэ hуралсаа. Олон хүбүүд, жэшээнь, Г. Очиров, А. Казаков Улаан Армиин командирнууд болоо hэн. Эдэ нүхэдүүд тэрэ сагтаа Баргажанда совет засагые бэхижүүлхэ, хамтын ажалтай болгохо, соёл гэгээрэл дэлгэрүүлхэ талаар нилээдгүй оролдоhон, хүсэ шадалаа, эрдэм ухаагаа энэ хэрэгтэ үгэhэн шуу. Эдэнэй зариманиинь мүнөөшье болотор советскэ, партийна харюусалгатай ажалда хүдэлhөөр.

Коммунис партиингаа сэсэн мэргэн hургаалые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байhан нютагай партийна организациин хүтэлбэри доро Улан нютагай ажалшад үнгэрhэн 40 жэлэй туршада ажахыгаа, соёл культураяа танигдашагүйгөөр хубилгаа. Үмсын байдал усадхагдажа, хүн зоной хүсэ шадал нэгэдүүлhэн хамтын ажал тогтоо hэн. Модон анзаhанай орондо хүсэн түгэс түмэр агта ерээ, барга бүдүүлигээр эрхилэгдэдэг арба — табан малай орондо эрдэм ухаанай үндэhэ hуури дээрэ байгуулагдаhан томо хэмжээнэй фермэнүүд бии болоо. Артелиин ехэнхи ажал гол түлэб оньhожоруулагдаа, тиихэдэ таряа тарилгын, хуряалгын хүдэлмэри бүхыдөө шахуу хүсэтэ техникын ашаар хэгдэнэ. Энээнэй ашаар тус ажахы жэлhээ жэлдэ амжалта түйлан, хүн зонойнгоо ажаhуудал бүхы талаарнь hайжаруулна.

Һүүлэй үедэ тус колхоз тарилгынгаа талмай эрид ехэдхээ. Хамта 8 мянган гектар талмай дээрэ тарилга хэдэг, тэрэ тоодонь 6500 га ороохото ургамалнууд болоно. Энэ нютагта шэнэ ургамал — кукуруза ехэ талмай эзэлдэг болоо. Бүхыдөө 1000 гектарта таригдана.

Тиин муу бэшэ ургаса ургуулагдана. Нёдондо жэл колхоз, дунда зэргээр гектарай 7—8 центнер таряа хуряажа абаад, олон мянган центнер ороохо гүрэндөө бэлэглэhэн юм. Мүн hү, мяха жэл бүри ехээр абадаг болożо, оронойнгоо хүн зониие эдеэ хоолой зүйлөөр хүсэд дүүрэн хангаха хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Хонин ажал — колхозой мал ажалай гол hалбари мүн. Шэрүүн ноохотой хонидой орондо гансал нарин, нарибтар ноохотой хонид үсхэбэрилэгдэдэг болонхой. Хамтын хонид жэл бүри 5—6 мянгаар олошорно. Энээнэй ашаар мяха, ноохо бүри ехээр гүрэндөө үгэхэ арга боломжо бии. Эбэртэ бодо малай тоо олошоржо үүлтэрынь hайжарна. Мал эрхилхэ шэнэ, түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Эртын тугал абаха, залуу мал түргөөр шахан таргалуулха дүршэл hайнаар хэрэглэгдэнэ. Һү hаалиин гүүргэнүүдтэ «ёлочко» түхеэрэлгэ табигдажа эхилээ, искусственна үрэжүүлгын пунктнууд хүдэлнэ.

Ажахынгаа хүгжэлтэтэй сүг хамта ажалай түрүүшүүл олошоржо, орон нютагаа суурхуулна. Жэшээнь, энэ жэлдэ хонишон Д. Балданова 825 эхэ хониhоо 835 хурьга абаа, Д. Лыгденова—468 хониhоо 475 хурьга, С. Чойропова—459 хониhоо 459 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр тэнжээжэ байна.

Хүн зоной ажаhуудал, соёл культура газаашье, досоошье талаhаа үндэhөөрөө хубилаа. Үндэр томо, үужэм hаруул байшангууд, үзэсхэлэнтэ сад сэсэрлигүүд тосхоной шэг шарайе шэмэглэнэ. Эндэ 5 эхин, найман жэлэй 2 hургуули, дунда ба дээдэ эрдэмтэй 40 гаран багшанар хүдэлнэ. Тэдэнэй 32-нь нютагай хүнүүд юм. Фельдшерскэ 4 пункт, участково нэгэ больницада медицинскэ 10 гаран хүдэлмэрилэгшэд колхознигуудай элүүр энхэ байдалые сахина. Тэдэнэй олонхинь баhал нютагай интеллигенци байха. Уланай сомоной Соведэй оршондо хүдөөгэй 2 библиотекэ, 2 клуб, 3 культбаза соёлой хүдэлмэри дэлгэрүүлнэ.

Республикынгаа тогтоhоор 40 жэлэй хугасаанда энэ нютагай хүн зон бүгэдөөрэн үзэг бэшэгтэй, 300 гаран хүн дээдэ, 500 гаран хүн дунда эрдэмтэй болоhон юм. Тэдэнэй олонхинь абаhан эрдэмээ арад зонойнгоо аша туhада зорюулха, дэлгэрүүлхэ талаар ехэтэ оролдоно. Габэл республикын больницын главна хирург байhан Э. Раднаев 30 жэлэй туршада эмшэнээр таhалгаряагүй хүдэлхэ зуураа, олон мянган хүнэй ами абарhан байха. СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжапов, элүүрые хамгаалгын министр байhан В. Р. Боянова гэгшэдэй ашата hайхан ажал ябуулгые хэн мэдэхэгүйб!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда энэ тосхоной олон хүбүүд хабаадалсажа, эрэлхэг зоригой үльгэр жэшээ харуулаа. Тэдэнэй нэгэн, Смоленщинэдэ партизануудай отрядай командир ябажа, Ленин орденой хайрада хүртэhэн Г. Очиров мүн.

Мүнөө колхозой бүхы гэшүүд коммунизмын hаруул hайхан байшан бодхоохо гэhэн түрэл партиингаа уряалаар ажахын, соёл культурын амжалта жэл бүри түйлана. Ниитын үйлэдбэри хүгжэнэ, культурно-ажаhуудалай олон барилганууд үндын бодоно. Гансахан үнгэрhэн жэлэй туршада колхозой хүсөөр hургуулиин хоёр типовой байшангууд, 3 культбаза, малшадай байха 3 квартиратай 5, 2 квартиратай 6, нэгэ квартиратай 3 байшангууд, 6 бани, 2 магазин бодхоогдоо. Электрын элшэ хүсэн үйлэдбэридэшье, хүн зоной ажаhуудалдашье үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Ажалшадай ажабайдал баян дэлгэр, зол жаргалтай болонхой. Хуушан харанхы мунхаг байдалhаа гаража, совет засагай ашаар танигдашагүйгөөр hалбаран хүгжэhэн энэ нютагай ажалшад саашадаашье Эхэ оронойнгоо, хүгжэлтэдэ, коммунизмын хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар зоригжонхой. Энээниие манай эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудай баатар ажал гэршэлнэ.

Г. Бадмаев,
Уланай сомсоведэй түрүүлэгшэ,
Б. Мужанов.
1923 ондо байгуулагдаhан Уланай түрүүшын сомоной гэшүүн-секретарь.

Депутадай таhалга соо...

...хэн ошожо үзөө... ...аар баруулхадат... ...н шэнэ гэр тобойн ...гүүрнь таримал мо... ...нда найгалдан ...соо Хэжэнгын со... ...даг юм. Ороодхи... ...үүл коридор. Ба... ...сомоной түрүүлэг... ...таhалганууд, зүүн ...адай таhалга» гэжэ ...үдэн.

...Тойроод жэрэгэр ...нэгэ стол дээгүүрнь ...рналнууд: «Нюта... ...путадай юридическэ ...нютагай Соведэй де... ...кэhээ» элдэб те... ...улагдаhан номууд, ...лмэри болон байгуу... ...дэhэн тусхай лите... ...Соведэй мүнөө үедэ ...тухай дэлгэрэнгы ...гай сомоной хуряан... ...нь олон дүрэ, зура... ...радиоприемник, түб ...спубликанска газетэ, ...аан данса.

...сомоной түрүүлэг... ...рович Бадмаевтай ...рэз хэлсэhээр «Де... ...руу оробобди. Хэ... ...хабарай тарилгын ...н тухай, республи... ...ажалай ямар бэ... ...байhан тухай ...дэхэ зуураа, сомо... ...—Соведүүдэй ажа... ...ди.

...агаймнай Соведэй ... Саг үргэлжын та... ...лнэ. Депутадуудай ...ехэ юумэн хэгдэнэ ...—арадай зараса hэн ...бүхы эрилтэнүүд... ...р хандаха болоно. ...ёл культурын бай... ...барилгэдэ тэдэнэй ...най парти, прави... ...ажалай удха шана... ...ежэ, тэрээндэ гол ...лна ха юм. Бидэ... ...хэрэгтэ олоороо ...зоной дунда эм... ...лмэри үргэнөөр ...Дондок Санхи...

Хэжэнгын сомоной мэдэлдэ 70 гаран hуурин, 5736 хүн зон байдаг. Энэмнай Хориин үйлэдбэриин управлениин захиргаанай газар дайда дээрэхи эгээл томохон Соведүүдэй нэгэниинь болоно. Эндэ 11 жэлэй дунда hургуули, найман жэлэй 1 интернат hургуули, хүүгэдэй хүгжэмэй hургуули, 6 эхин hургуули, эмнэлгын зургаанууд, 1 участково больница бии. 5 саг үргэлжын комиссинуудта ниитын эдэбхитэд — депутадууд Дымбылов Г. Д., Бочкин Н. С., Андадоев Д. Я., Багданов Н. Н., Тарабукин В. гэгшэд хүдэлхэ зуураа, сомоной Соведэй ажал хүдэлмэриие улам үргэдхэнэ.

Мүнөө хабарай тарилгын халуун хаhада культурна ажаhуудалай комиссиин түрүүлэгшэ Гыван Дымбылович Дымбыловэй ударидалга доро совхозой фермэ болон полевой станууд дээгүүр элидхэл, лекцинүүд үнгэргэгдэнэ. Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ дунда hургуулиин багшанар эдэбхитэйнүүд. Багша Аюржанаев А. А. Ушхайтын полевой стан болон фермэнүүдтэ «Хүдөө ажахые хүсэн түгэлдэрөөр дэбжээхэ хэрэгые эмхидхэгшэ парти» гэhэн элидхэл хэhэн байна. Мүн бэшэшье багшанар Баяртуев Д. Г., Михеев В. А., Цыбикова М. Б. гэгшэд хабарай тарилгын үедэ эдэбхитэйгээр агитационно хүдэлмэри ябуулалсаа.

Хэжэнгэ тосхониие ногооруулгын талаар ехэхэн ажал хэгдээ. 1962 ондо 13 мянган модон hуулгагдаа. Столово, гостиница, бани, парикмахерска, фотографи, магазинуудай ажалые hайжаруулхын талаар хэмжээ ябуулганууд нилээд бэелүүлэгдээ. Мүнөө сомон соо эхэнэрэй 6 совет, үйлсэнүүдэй 5 комитет, арадай дружина, нүхэдэй 6 сүүд хүдэлнэ. Һүүлэй үедэ ниитын журам, гурим эбдэлгэн хомор болоо.

Байгша оной февраль соо сомоной Совет хүдөө ажахын налог, страховани, доторой мүнгэн татабариие саг соонь дүүргэхые арад зониие уряалаа hэн. Мүнөө Майн 1-нэй урда тээ сомон доторой татабарие 100 процент дүүргээд байба. Хүдөө ажахын налогые августын нэгэн, страхованиие сентябриин нэгэн болотор дүүргэхэ зорилго сомон урдаа табинхай.

Республикын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ехэхэн ажал ябуулагдажа байна. Һаяхан Хэжэнгын болон дунда Худанай сомоной нэгэдэмэл сесси болоо. Энэ сесси дээрэ hайндэрые ямараар угтахаяа байhан тухайгаа зүбшэн хэлсэбэ. Хэжэнгын совхозhоо 5 барилдаашадые, номо годлёор хоёр харбагшые, хоёр гүйгөөшэ моридые, фермэ бүхэнhөө волейбол, футболист, шатаршадай командануудые бэлдэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

...«Депутадай таhалга» соо нилээд hуубабди. Наранше hэбхеэн уула дээрэ ерэжэ, газаа аятай дулаахан болошобо хэбэртэй. Түрүүлэгшэ Дондок Санхирович хайшаашьеб яарана. Мүнөөдэр тусхай комисси Хэжэнгэ тосхондо баригдаха оньhожоруулагдамал пекарниин байшан бариха газарые тодолон олохо юумэ hэн гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Нээрээшье, сомоной Соведэй ажал ехэ. Мүнөө хабарай тарилгын халуун хаhа соо, республикын 40 жэлэй ойн hайндэртэ бэлэдхэлэй үедэ hанаа амар hуужа байхын аргагүй. Ажал, ажал, үшөө дахин ажал.

Г. Дашабылов,
манай корр.

Коммунистын хёрхо нюдэн

Бахлайтын бригадын (Хэжэнгын совхоз) коммунистка нүхэр Цыретор Найданова гэгшэ хори гаран жэлдэ мал ажал дээрэ ажаллаха зуураа, ходо түрүү зэргэдэ ябадаг. 1962 оной дүнгөөр «РСФСР-эй хүдөө ажахын отличник» гэhэн значогоор шагнагдаhан юм.

Нүхэр Найданова hүни бүри гаража малаа болон хашаа хоройгоо эрьедэг заншалтай. Һая hүниин 4 сагта ээлжээтэ эрьелгэдээ гарахадань, малай хашаанhаа улаан дүлэн соробхилжо, бүхы дайдые туяатуулжа байба ха. Нүхэр Найданова бригадынгаа зониие дары түрэн суглуулжа, хашаада аhажа байhан аюулта гал ямаршье хохидолгүйгөөр унтаргаажа шадаhан байна.

Иигэжэ 60 наhаяа шахажа ябаhан коммунисткын хёрхо нюдөөр олониитын hүрэг, ехэ зөөри аршалагдаба.

Ш. Бадмаев.

Түрэл дайдамнай дуу хүгжэмөө татаг лэ

Воронежой гүрэнэй ородой хоорой бии болоhоор хорин жэл болобо. Хорин жэлэй урда тээ 1943 оной май hарада Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай газарнуудаар — Воронеж шадар, Курск шадар, Ростов шадар, Украинаар сэрэгшэдэй үмэнэ эгээл түрүүн дуу дуулаhан, хатар наадаhан юм.

Үнгэрhэн хорин жэлэй турша соо арадай хоорнуудай тоо нилээд олошороо бшуу. Сибириин, Ураалай, Поволжиин дуунай искусство үргэн олониитын дунда хүндэтэй болонхой лэ. Мэргэжэлтэй болоhон арадай коллективүүдhээ уран hайханай хоорто хабаадагшад hурана, жэшээ абана. Эгээл иимэhээ бэедээ эрилтэ ехэтэй байхаар, арадай оюун бодолой национальна онсо шэнжые хадагалжа, хүгжөөжэ ябахые биданhээ эринэ бшуу.

Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум соёл сурталай асуудалаар июнь hара соо болохонь. Энэ ушар хадаа совет хүнэй оюун бодолые саашадань хүгжөөхэ тухай ехэ олон hанал бодол түрүүлнэ.

Мүнөө үе сагай темэдэ бэшэгдэhэн дуунууд үшөөл үсөөн гэжэ hанагдана. Заримандаа арадай хоорнуудташье ахир түлюур, нюдэ, шүдэгүй, арадай оюун бодолой хүгжэлтэдэ таарахагүй зохёолнуудшье байдаг шуу.

Эртэ урда сагай арадай ёhо заншалай. нааданай, хороводой гурим ёhо үлэнхэй гээшэ. Эдээнэй үндэhэн дээрэ мүнөө үе сагай хүгжэмтэ үзэгдэлнүүд үсөөнөөр бэшэгдэнэ. Арадай иимэ зүжэгүүдые байгуулха гээшэ манай хүгжэмэй искусствын саашанхи хүгжэлтын нэгэ зам байха ёhотой гээд бии hананаб. Эдээнэй геройнууд манай үе сагай хүнүүд — колхозуудай полинуудай ажалшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон залуушуул болоно.

Эдэ асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада нэн түрүүн арадай хоорнуудай хүтэлбэрилэгшэдые — хормейстернүүдые, балетмейстернүүдые болон бусад оюутаниие hайнаар бэлдэхэ шухала. Энээндэ бэлиг шадабаритай хүнүүдые олохо хэрэгтэй. Олониитын хүсөөр хүдэлдэг арадай оюун бодолой институт иимэ хүнүүдые бэлдэжэ шадаха байгаа.

Манай үе сагай эрилтые хангамаар гүн гүнзэгы удхатай, этигэмээр уран зохёолнуудые байгуулхын тулада арад зонтой нягта холбоотой байха, тэдэнэй ажабайдалые гүн гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэй.

Түрэл дайдымнай дуу хүгжэм зэдэлэг лэ!

Константин Массалитинов,
композитор, РСФСР-эй арадай артист.

...зэрэгтэ олоороо ...

...и залитай

...лаг үндэр уула ...энгэр майлаар ...сарнуудай олоо... ...ыень харахат. ...Коммунизм» кол... ...ан Борис Габа... ...алдаг мал. Бо... ...олохон жэлдэ ...а, хаана бэл... ...ниие, ногооной ...эдэг болоhон. ...Габанов мүнөө 162 ...даажа абаад, ...уулалжа байна. ...адаг мал жэл ...хүшэ абажа, ...оритойгоор нэ... ...Тиигээд гүрэндэ ...тушаана.

...залитай. Мү... ...нгай газар сэ... ...мэриин эхил... ...ал малшадые ... Энэ малшан ... модо, шулуу ...хүдэлмэридэ ...р хабаадалса...

...э: Борис Габа...

...ай фото, текст.

ШЭНЭ ХҮНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛНЭБДИ

Ургажа ябаа эдир үетэниие коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ талаар Гусиное Озеро станциин дэргэдэхи 92-дохи hургуулиин багшанар горитойхон хүдэлмэри ябуулна. Коммунизмын үедэ ажаhууха хүниие ямараар хүмүүжүүлхэ, тэрээндэ ажабайдалаи, ажал хүдэлмэриин ямар дүршэл дадал олгохо тухай асуудалые дурсагдаhан hургуулиин багшанар партийна нээмэл суглаан дээрээ тусхай зүбшэн хэлсэhэн байгаа. Тиихэдээ багшанарай урда ехэ эрилтэнүүд табигдаhан юм. «Коммунис ажалай коллективэй» нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ эхилхэ тухай багшанар өөhэдөө тусхай шиидхэбэри баталан абаа бэлэй. Өөрынгөө соёл сурталай хэмжээ дээшэлүүлхэ, мэргэжэл шадабаряа саашадань нарижуулха, hуралсалые ажабайдалтай нягтаар холбохо, коммунис ёhо журам, ажал ябуулга болон ажаhуудалдаа сахиха, hуралсалай үедэ үхибүүдые коммунис ёhоор үдэр бүхэндэ хүмүүжүүлхэ болон бусад олон янзын уялганuудые дурсагдаhан шиидхэбэриин ёhоор бэе дээрээ даажа абаа юм. Теэд мүнөө hуралсалай жэл дүүрэжэ байна. Түйлаhан амжалта дүнгүүдээ бүридхэжэ үзэхэ саг болобо. Сэхыень хэлэхэдэ, дурсагдаhан hургуулиин багшанар хэлэhэн үгэдөө яhала хүрэжэ шадаа. Олонхидынь hурагшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ теори шудалхын тулада политкружогуудта саг үргэлжэ ябажа гараа. Мүн хэшээлнүүдээшье үндэр хэмжээндэ үнгэргэдэг болоо. КПСС-эй XXII съездын, ВЛКСМ-эй XIV съездын материалнуудые шудалха политкружогууд ахалагша классуудта эмхидхэгдэжэ, муу бэшээр хүдэлөө. Тэрэшэлэн класchаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэришье эли бодо hайжараа.

Хэшээлнүүдээ үнгэргэхэ зуураа, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хэлэ бэшэгэй багшанар нүхэд Копылова, Бородина болон бусад тусхай анхарал хандуулаа. Жэшээнь, багша нүхэр В. Б. Бородина гитлеровскэ Германиие илаhан үдэртэй дашарамдуулан хэшээлнүүдээ тусхай түсэбэй ёhоор үнгэргөө юм. Тиихэдээ коммунис партида, Эхэ орондоо, түрэл арадтаа дурлангы байха тухай ехэ hонин жэшээнүүдые хэрэглээ. «1941 оной зун фашистнууд манай Эхэ орондо харата муухайгаар добтолоо бэлэй. Гэбэшье совет сэрэгшэд 1945 ондо гайхамшагта илалта туйлажа шадаа» гээд бэшэгдэhые hурагшадайнь дэбтэр соо уншанабди. Энэ богонихон аад, ямар удха түгэлдэр мэдүүлэл гээшэб!

Ахалагша классайхид политкружогуудта ябаха зуураа, коммунизм байгуулагшын ёhо гурим, дэлхэйн социалис системэ, эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ Советскэ Союзай ямар үүргэтэй байhан тухай гүнзэгы тодоор ойлгожо абаа юм. Иимэ юумэ мэдэхэ болоhондоо үхибүүд ехэ баяртайнууд. Тэдэнэр коммунис партяараа, социалис ороноороо хизааргүйгөөр омогорхоно. Тиин ахалагша классайхид өөhэдынгөө үүсхэлээр тусхай агитбригада эмхидхэжэ, олоhон эрдэм боловсороло арад зонойнгоо дунда дамжуулан нэбтэрүүлжэ эхилhэн байха юм. Жэшээнь, дурсагдаhан агитбригадын hүүлшын нэгэ концертын эхилхын урда тээ «КПСС-эй 60 жэлэй ой» тухай 10-дахи классай hурагша Антохина элидхэл хээ hэн. Мүн бусадшье темэнүүдээр лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг. Эгээ мүнөө үедэ ажалшадай дунда хорёод концертнүүд харуулагдаад байна.

Багшанар лекционно пропагандын хүдэлмэридэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, «Буряад ороной долоон жэлэй түсэб» гэжэ темээр багша нүхэр Горяева, «Совет залуу хүнэй шанар шэнжэ тухай» лекци нүхэр Попосова уншаhан байха юм.

Гадна политинформаци, лекци, элидхэл үнгэргэхэдэ, коммунис партиин болон Советскэ правительствын гаргаhан шэнэ шиидхэбэринүүдтэй үхибүүд гүнзэгыгөөр танилсажа байдаг. Уран зохёолой болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй Москвада болоhон уулзалга дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой хэлэhэн үгые үхибүүд илангаяа ехээр hонирхожо, бэелүүлэгдэhэн хэмжээ ябуулгануудые айхабтар халуунаар амаршалан hайшаагаа hэн.

Коммунизмын илан мандаха байhанда түрбэлгүй шүтэнгеэр үхибүүдые хүмүүжүүлхэдэ hуралсалайшье талаар hайн үрэ дүнгүүд түйлагдадаг байна. Тус hургуулиин үхибүүдшье ехэ журамтай, hайнаар hуралсадаг, ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой. Жэшээнь, заршам эбдэхэ ябадал 7—10-дахи классуудта огто үзэгдэхэеэ болиhон. Мүн тэдэнэр бултааран hайнааршье hуралсадаг болоо. «Коммунис ажалай бригадын халаан» гэhэн нэрэ зэргые 10-дахи классай hурагшад баяр омогорхолтойгоор зүүжэ, сахижа ябадаг. Тиин «Түсэбтэ долоон жэлэй отряд-спутник» гэжэ нэрэ зэргэ пионерэй дүрбэн отрядуудта олгогдоо. Найман отрядууд Гусиное Озеро тосхондохи коммунис ажалай бригаданuудтай саг үргэлжэ харилсадаг болонхой.

Дурсагдаhан hургуулиин газаа, зосоошье ехэ арюун сэбэр байдаг. Үхибүүдые эстетическэ ёhоор хүмүүжүүлгээрээ нэрлэгдэhэн 92-дохи hургуулиинхид бүхы Сэлэнгын аймаг соогоо 1-дэхи hуури эзэлээ.

Коммунизмын үедэ ажаhууха хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай совет hургуулиин саашадаашье ехэ амжалта түйлаха байhаниинь дамжаггүй.

КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа июниин Пленум хадаа үхибүүдые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ талаар арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ бүри ехэ арга зэбсэг олгожо үгэхэ байна. Ушар тиимэhээ дурсагдаhан ехэ хуралдаанай болохые баяр баясхалантайгаар хүлеэжэ байнабди. Удаань гаргаhан шиидхэбэриень түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилээд лэ хэлбэришэгүй нарин нягтаар бэелүүлхээр бэлэмди.

М. ГУЛЬКОВ,
Гусиное Озеро станциин дэргэдэхи 92-дохи hургуулиин директор.

Адуун hүрэгөө олошоруулхын түлөө

Адуу моридые үсхэбэрилхэнь зүб

Дайнай урдахи жэлнүүдтэ манай колхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг, олоор үсхэдэг hэн. Тэрэнь тон зүб байгаа. Тэрэ үедэ гол ажалаа моридоор хэдэг байhамнай элитэ.

Һүүлэй үедэ машина, техникэ элбэг болоżо, адуу мори үсхэбэрилхэ хэрэгтэ багаар анхаралаа хандуулна. Адуу моридые үүсын мяхан болгодогынь бултанда мэдээжэ болонхой. Тиимэhээ hүүлэй үедэ адуунай тоо толгой hураггүй доошолоо.

Манай Енгорбойн сомоной «Дружба» колхоз мүнөө үедэ 340 гаран толгой адуу моритой юм. Үнгэрэгшэ жэлhээ колхозой правлени адуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг болоо. 1962 ондо зуун гүүнhээ 55 унаган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээ hэн. Һүүлэй 4—5 жэлэй туршада Дамдин Будаевич Дагбаев мори адуулагшаар ажаллана. Тэрэнтэй хамта Цырен-Даши Бальжанов, Цыренжап Бальжанов гэгшэд ажалладаг.

«Дружба» колхоздо адуу мори үсхэбэрилхэ арга боломжо бии гэжэ hанагдана. Энэ колхоз хэдэн мянгаад га бэлшээриин hайн газартай. Тиимэhээ «Дружба» колхоз ойрын хэдэн жэлэй туршада мориной мяха ехээр абажа, нютагайнгаа ажалшадые мяхаар гүйсэд хангаха аргатай гээшэ.

Б. Доржиев.
ЗАХААМИН.

Анхарал табинагүй

Баргажанай үйлэдбэриин управленидэ хабаатай ажахынууд урдань 8—9 жэлэй саада тээ адуун hүрэгтөө анхарал табижа, тэрэниие олошоруулхын тула нилээд хүдэлмэри ябуулагша hэн бэлэй. Племенной hайн азаргануудые абажа, адуун hүрэгэйнгөө үүлтэр hайжаруулдаг байгаа. Тиихэдээ апрель, май hаранuудта гүүдээ үрэжүүлжэ, 100 гүүн бүриhөө 60—70 унага абагша hэн.

Мүнөө адуун hүрэгые хүгжөөхэ асуудал мартагдашанхай. Тиимэ азаргануудшье олдохоёо шухаг болоо.

Управлениин колхоз, совхозууд hүүлэй арбан жэлэй туршада 1159 толгой адуу хорооhожорхёо. Жэшээнь, Дэрээнэй совхоз 615, Хурамхаанай совхоз — 409, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 475 толгой адуу хороогоо. Эды олон адуун хороогдоогүй байгаа hаа, тэдэнэй hүрэг хэды үсхэбэрилэгдэхэ байгааб? Мүн лэ нилээд ехэ мяхан абтаха hэн.

Адуу үсхэбэрилгын гаргаша багатай байhаниинь элитэ. Адуун түхэреэн жэл соо бэлшээд ондо ородог ха юм.

Хэды тиимэ болобошье, управлениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ асуудалда анхарал багаар хандуулна. Тиигэжэ эндэ орооной кампани таhалдуулагдахын түйлда хүргэгдэшөө.

Д. Ачитуев.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ КОНЦЕРТ—ИЮНИИН 2-то

Улаан-Үдэ городой уран һайханай бүлгэмүүдэй харалган дээрэ «Электромашина» заводой хүдэлмэришэн А. К. Дырхеевэй шогтой дуунуудые гүйсэдхэхэдэнь һонирхолтой байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. А. К. Дырхеев. 2. Библиотечнэ институдай дуушадай бүлэг уран һайханай харалга дээрэ советскэ композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэжэ байна.

И. ОСЕТРОВОЙ фото.

Республикымнай ниислэл — Улаан-Үдэ хотын предприяти, эмхи зургаануудай уран һайханай бүлгэмүүд Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концертдэ бэлдэжэ эхилбэ. Элэнэрэй зарим коллективүүд район дотороо концерт үнгэргэжэ, шалгарагшадынь городой харалгада хабаадалсаха эрхэ олоно. Улаан-Үдын гурбан районуудай дундаһаа Октябрьска районой уран һайханай бүлгэмүүд тиимэ концерт һаяхан үнгэргөө. Тус концертдэ районой 10 гаран коллективүүдһээ 600 гаран хүн хабаадалсажа, өөһэд өөһэдынгөө бэлиг шадабари харуулаа. Тэдэнэй дундаһаа мяха-консервын комбинадай Культурын байшангай уран һайханай бүлгэмэй ажал хүдэлмэрине һайшаан магтамаар. Тус коллективые республикын соёл гэгээрэлэй габьяата хүдэлмэрилэгшэ Тамара Александровна Полозова хүтэлбэрилдэг юм. Нүхэр Полозова богони саг соо һай һайн программатай концерт бэлэдхэжэ харагшадаа баясуулба. Программа соо оруулагдаһан республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хүгжэмтэ-уран һайханай монтаж тэндэ сугларагшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдажа, эрхим гэһэн сэгнэлтэ абаа.

Сэмбын фабрикын уран һайханай бүлгэм тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Тус бүлгэм республикын литература, искусствын декадада хабаадалсажа ерэһэнэй удаа тараагдаһан юм. Энэ жэлдэ тус бүлгэм һэргээгдэжэ, хонгёо хоолойто дуугаа дахинаа зэдэлүүлжэ эхилһэниинь һайшаамаар.

Харалгада хабаадагшад соо̄һоо хүдөө ажахын техникумэй, медицинскэ училищиин, республиканска больницын, модоной заводой, ангай совхозой, лесотехническэ училищиин, Октябрьска районой Культурын байшангай коллективүүдэй харуулһан хэдэ хэдэн номернууд һайшаагдаа.

Харалгын дүн гаргахада һайн сэгнэлтэ абаһан номернууд түгэсхэлэй концертдэ харуулагдаха. Концертдэ Улаан-Үдын гурбан районой түрүүшүүл хабаадалсаха юм. Тус концерт байгша оной июниин хоёрто Ленинэй орденто оперо, балетэй театртa болохоор хараалагдана.

Б. Егоров.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✦ Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада Бичура тосхондо хүгжэмшэдэй һургуули нээгдэһэн юм. Һургуулида һуралсагшад түрүүшын үдэрһөө хэшээл бүхэноө программын ёһоор үнгэргэжэ, һаяхан эдэнэр тус һургууляа дүүргэбэ. Хүгжэмшэдэй һургуули хамтадаа 30 хүн дүүргэв. Тэдэнэй дундаһаа Охин Булагай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозуудай Алексеев, Новокрещенных гэгшэдые нэрлэмээр. Дурсагдагша энэ хоёрнай эрхим һайнаар һуралсажа, баян дээрэ наадажа һураһан байна.

Г. Аширов.

★ Приморско хизаарай Ханхайска совхозой гахайшад Петр Исаев, Иван Лобода, Николай Трофимченко гэгшэд түрүүшын мянган гахайнуудые шахан таргалуулжа, мяханай комбинадта тушааба. Дүршэлтэй бэрхэ тракторист Николай Трофимченко эдэбхи үүсхэл гаргажа, ажал ехэтэй хүдэлмэри оноһожоруулһан байха юм. Иигэжэ эбтэй, эетэйгээр хүдэлдэг эдэ нүхэд хэды мянгаад толгой гахай шахан таргалуулха аргатай болоо. Нэгэдэхи квартал‌да центнер гахайн мяхан 71 түхэригтэ болоо. Жэлэй дүүрэтэр эдэ гурбан гахайшад 2 мянган гахай таргалуулжа гүрэндэ худалдахаар шиидэ.

★ «ИЛ-18» түхэлэй самолет Ригын аэропортһоо майн 14-дэ ниидэжэ гараба. Тиигээд тэрэ самолет Новосибирск тээшэ зориһон байна. Балтикын эрьеые Сибиириин промышленна ехэ түбтэй холбоһон шэнэ харгы зам иигэжэ нээгдээ. Энэ агаарай замай утань 4 мянган километр.

★ «Центрогипроруда» гэдэг институт түмэрэй руда абаха Белгородско шэнэ руднигай проектые бэлдэбэ. Уридшалан тооложо гаргаһанай ёһоор, энэ руднигые жэлдээ 10 миллион тонно һайн шанартай руда үтэхэ байна. Түмэрэй рудаһаа амяраа породонуудые малтажа гаргахын түлөө роторно экскаваторнууд хэрэглэгдэхэ болобо. Иимэ экскаватор часай турша‌да 10 мянган кубометр грунт малтажа гаргаха юм. Руда уурхай соо̄һоо конвейерно транспортёроор гаргагдаха.

(ТАСС).

ЮҺЭДЭХИ ЧЕМПИО...

МОСКВА, майн 20. (ТАСС). Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө наадагдажа байгаа матчын 22-дохи парти 11-дэхи ябадалдаа тэнсэлээр дүүрэбэ.

Иигэжэ гроссмейстер Тигр... 12,5:9,5 тоотойгоор Михаил... матч шүүжэ, дэлхэйн чемпион... хүртэбэ.

Тигран Петрося...

Дэлхэйн юһэдэхи чемпион Тигран Петросянай шатарай манлай тээшэ ошоһон зам Грузиин ниислэлэй Руставелиин проспектһээ эхилһэн байха. Эгээл эндэ офицернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшын бүлэдэ Петросянуудай бага хүбүүнэй — Тигранай бага наһан үнгэрһэн байна. Үгэ үсөөнтэй, нэгэ бага бодолгото болоһон хүбүүн даам, «нарды» гэдэг наадаар үегэн нүхэдтэеэ наададаг һэн.

Офицернүүдэй байшан соо Тигран түрүүшынхеэ шатар хараһан юм. Гэбэшье энэ хүбүүн 12 наһатайһаа пионерэй лагерьта шатараар наадажа эхилээ бэлэй. Уданшьегүй шатарай түрүүшын ном—Хосе Рауль Капабланки (кубинец) гэгшын номгой танилсаа һэн. Капабланка лэ ерээдүйн гроссмейстерые дээдэ гарай шатарта дурлаха эхи табиһан байжа болоо. Тбилисидэхи пионернүүдэй байшангай дэргэдэхи шатарай кружогые хүтэлбэрилдэг Арчил Эбралидзе—Тигран Петросянай түрүүшын тренер агууехэ энэ кубинец Капабланкада шүтэдэг байһан юм.

1941 оной июниин 17-до Тигран 12-той болоо һэн, энээнһээ хойшо таба хоноод дайн эхилээ бэлэй. Уданшьегүй Тигранай эхэнь наһа бараба. Үбгэн эсэгэдээ туһалха ёһотой болоо. Энэ хүбүүн һургуулида эрхим һайнаар һурахатаяа хамта үдэшэндөө киномеханигай туһалагшаар ажалладаг байба. Тиин сүлөөтэй минута бүхэнөө шатарта зорюулха хэрэгтэй.

Тигранай байдалда баһа нэгэ гашуудал ушараа. Эсэгэнь наһа бараа. 15-тай хүбүүн эсэгынгээ орондо хүдэлхэ баатай болобо. 1944 оной үбэл Тбилисидэ ходо саһан ородог байгаа. Энээниие арилгахын тулада бүри харанхы байхада бодохо ёһотой байгаа. Теэд баһа дуратай хэрэгтээ—шатартаа саг үлөөхэ хэрэгтэй.

Тигранай бага наһан бэрхэшээлтэйшэгээр үнгэрөө юм. Тиигэбэшье эдэ жэлнүүдынь хатуужуулаа, ажабайдалда, хүдэлмэридэ, шатартаашье хүнгэнөөр бэшэ, харин ёһотой һайнаар хандахые һургаһан байна. Нэтэрүү оролдосотой байһанайнь түлөө уданшьегүй шан олгогдобо. Петросян түрүүшынхеэ шатарай үндэр нэрэ зэргэ—Тбилисиин, һүүлэрнь Грузиин чемпион болобо.

1946 ондо конкурсдо оронгүйгөөр Армениdэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсээд, 1-дэхи һууридa гараба.

Капабланкын позиционно арга хэрэглэһэнэй ашаар иимэ амжалтануудые туйлаа юм. Тиин ганса энэ аргаар наадабал ехэ амжалта туйлагдахагүй гэжэ эдир Петросян ойлгобо. СССР-эй чемпионадай мүрысөөндэ һүүлшын һууридa гараба. Тиимэһээ ородой агууехэ шатаршад Михаил Чигорин, Александр Алехин гэгшэдэй дүршэлые шудалха хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой. Энээнэй ашаар удаадахи мүрысөөндэнь Петросян дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Тиигэжэ мастерай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Залуу Петросян «шатарай гол шухала замда» гараха хүсэлэнтэй һэн. Хабар, намарай пальто үмдэһэн, туфлитай, набтаршаг залуу хүбүүн 1949 оной үбэл Москвагай үйлсөөр ябагша бэлэй. Тиигэжэ «Спартак» гэжэ спортивна бүлгэм ажалша бэрхэ тренертэй боложо, Петросяншье ниислэлэй шатаршадай дунда орохо гэһэн хүсэлөө бэелүүлбэ. Энэ хүн бусадые һургадаг, өөрөөшье һурадаг байгаа: тренер А. Лилиенталь болон бусад гроссмейстернүүдһээ һурадаг һэн.

Хүн зондо нюуртай урда зүгэй энэ хүн Москвада уданшьегүй олон нүхэдтэй болобо, гансашье шатаршадай дунда бэшэ, харин ондоошье хүнүүдтэй нүхэсэдэг даа. Хари хэлэнүүдэй институт дүүргэһэн Рона басаган энэ хүнтэй... бэ. «Хэнтэй гаа... тэрээнтэеэ адли... дай оньһон үгэ би... най һамган шатар...

Петросянайхи хо... хүбүүниинь—Миха... ли дүүргэжэ байна... —Вартан 2-дохи...

1951 он Тигран... ехэ илалта асараа... бэлигтэй мастер... нэрэ зэргэ буля... оробо. Эгээл энэ жа... вагай чемпион боло... рүү һуурийн түлөө... хи, гурбадахи һуури... тэй хубаалдаба. Сто... һон зононууд хоорон... уласхоорондын гросс... зэргэ абажа шада... Цюрихтэ болоһон т... ха түрүүшын путевк...

Швейцариһаа ер... һуурида гаранхай... тэнсэнхэй байба. Хо... лалдаануудта энэ... улам хурсадхадаг... гаалха доботолхо хоё... хээр зохилдуулан... Петросян гайхалтай... даг болонхой. Амст... болоһон турнирта гу... һуури хүнтэй хуба... хойшо гурбан жэлэ... лавида болоһон т... һуури эзэлбэ.

....Одоошье хүсэ... хүрэгдэбэ. Холын... луун Кюрасао арал... турнирта Петросян... гроссмейстернүүдтэй... нуудта туйлажа гараб... росян «Диилдэбэй»... үгэ алдаагүй, тиигэ... пионой нэрэ зэргын... эрхэтэй болобо.

Михаил Ботвинниг... гаа урда тээхэнэ Пет... багшанарай институ... гэбэ. Энэ жэлэй эх... түдай дэргэдэ филосо... аспирантурада абта...

Иигээд байхадаа... эгээл шанга шалга... шатаршадай аха за... олон жэлэй турша... тарай чемпион яба... винниг‌тай наадаад... туйлажа, шатарай... зэргэ—9-дэхи чемп...

Хилын саанаһаа

Италиин компартиин ЦК-гай пленум

РИМ, майн 20. (ТАСС). Италиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум мүнөөдэр Римдэ хүдэлмэреэ эхилээ. Апрелиин 28-да парламентда болоһон һунгалтын дүнгүүд тухай, орон доторхи политическэ оршон байдалда зүүнэй үзэл баримталха талаар дабшалта хэхын түлөө тэмсэл тухай партиин секретариадай гэшүүн Пьетро Инграо элидхэл хэээ.

Италиин компартиин гэшүүдэй тоо олон болоно

РИМ, майн 20. (ТАСС). Коммунис партиин гэшүүдээр шэнэ хүнүүдэй абтажа байһан тухай мэдээсэлнүүд Италиин элдэб городуудһаа орожол байһаар. Ломбардия гэжэ областиин партийна эдэбхитэдэй суглаан Миланда болоо. Һүүлэй үедэ энэ областиин коммунис федерацинууд 8700 хүниие өөрынгөө зэргэдэ абаа гэжэ тус суглаан дээрэ мэдээсэгдээ. Хойто Италиин промышленна томо центр болгошо гансахан Миланда 5 мянга 200 хүн коммунис партиин гэшүүнэй билетүүдые абаа.

Болгариин журналистнуудай съезд

СОФИ, майн 20. (ТАСС). Болгариин журналистнуудай союзай II съезд мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ 400 гаран делегат хабаадалсана. Хэдэ хэдэн оронуудай журналистнуудай организацинуудһаа ерэһэн айлшад съезд дээрэ байлсаа. Совет журналистнуудай союзай секретарь, ТАСС-ай генеральна директор Д. П. Горюнов совет журналистнуудые түлөөлнэ.

Гордон Купер пресс-конференци хэбэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 20. (ТАСС). Канаверал хушуун дээрэ Америкын космонавт Гордон Купер пресс-конференци хэжэ, замбуулинай дайда соогуур 34 часай турша соо ниидэһэн тухайгаа хөөрөө. Замбуулинай «Фейт-7» гэжэ онгосые табилга, тэрэнэй замдаа гаралга намдуу һайнаар үнгэрөө гэжэ Купер мэдүүлээ гээд Америкын информационно агентстванууд мэдээсэнэ. Шангаар дорьбохо гэжэ би һанаһан байгааб. Теэд һанаашаһаамни һураггүй һулаар дорьбоон болоо гэжэ тэрэ хэлээ.

Газарые хоёрдохёо тойрожо ябахадаа ойр зуура бүхоор һажаһан байгааб гэжэ космонавт мэдээсээ. Һэрихэдээ түрүүшээр хаанашье байһанаа ойлгожо ядааб. Гарнуудайнгаа урдаа хөөрэжэ байһые би хараа б. Энэ ехэ аюултай, юуб гэхэдэ, унтажа байхадаа гараараа приборнуудые дайража болохо байна. Дахяад унтахые оролдоходоо, гарайнгаа хурганuудые шлемойнгоо уялаануудай саагуур хабшуулһан байгааб гэжэ Купер хөөрөө. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор космонавт ниидэжэ ябаха үедөө хамта дээрээ 5—6,5 часай турша соо унтаһан байна.

Хариин хэлэн дээрэ һүүлшын мэдээсэлнүүдэй дамжуулагдахые өөрынгөө приемнигоор шагнааб, энэ мэдээсэл соо минии нэрэ дурдагдажа байгаа һэн. Зүгөөр ямар хэлэн дээрэ дамжуулгын хэгдэжэ байһые тодорхойлжо шадаагүйб, минии һанамжын ёһоор ород хэлэн дээрэ дамжуулга хэгдэһэн байжашье болоо ха гээд Купер хэлээ.

Газарай нюруус тон эли тодоор ажаглан хаража шадаха байгааб, шэнжэлэлгэ хэхэдэмни үүлэн тиимэ ехэ һаад ушаруулаагүй байһандаһь би гайханаб гээд Гордон Купер мэдүүлээ. Газар дээрэхи юумэнүүдые тэрэ тодоор илгаруулдаг байгаа. Нэгэ газарта утаа баагуулжа ябаһан поездые ажаглан хараһан байна. Газарые табадахяа тойрожо ябахадаа түсэбэй ёһоор газар дээрэ (Урда-Африкын Республика) аһаагдаһан хүсэтэ гэрэлые тэрэ хараһан байна.

Автоматическаар жолоодохо оньһо түхеэрэлгынь дутуутай байһан тухай тогтоходоо, Купер иигэжэ мэдүүлээ. Замбуулинай онгосын замһаа хадуурһан лэ ушарта носохо ёһотой ногоон үнгэтэ гэрэл хэмһээ урид носоо, тиимэһээ ниидэлгые удааруулдаг ракетэнүүдые хүдэлгэхэ оньһые гараараа дараха, кабиные атмосферэ соо дахяад оруулхын тулада гараар хүдэлгэдэг оньһонуудые хэрэглэхэ баатай болоһон байна. Автоматическа аргаар жолоодолгын оньһонуудта шэнэ дутагдалнуудай үзэгдэхэдэнь газарта гэдэргээ буухын тулада автоматическа оньһо түхеэрэлгэ хэрэглэхэгүй гэжэ би шиидэһэн байгааб гээд Купер хөөрөө.

Ниидэлгын үедэ гэмгүй ябааб. Эдеэлхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй дутуутай байһан дээрэһээ космонавт ехээр хүлэржэ анга һан байха юм. Ямаршьегүй һайн ябааб гэжэ Купер хэлээ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной майн 22.

Митингнүүд, демонстрацинууд болоно

ТОКИО, майн 20. (ТАСС). Арадай дурагүйлхэбэшье, японо-американска аюулгүйн договор эсэслэн баталагдаһан юм. Тэрэ гэһээр мүнөө үдэшэ 3 жэл болобо. США-тай сэрэгэй союз байгуулгада эсэргүү тэмсэлэй национальна соведэй уряагаар Японой ажалшад мүнөөдэр буруушаалгын нэгэдэмэл ябуулга хээ. Америкын атомна зэбсэг зөөдэг уһан доогуур ябадаг онгосонуудай болон «F-105» гэжэ самолёдуудай Японда ерэжэ байрлаха ябадалые буруушааһан тэмсэл хэхэ уряатайгаар бүхы орон дотор ехэ митингнүүд болон демонстрацинууд болоо.

Компартиин, социалис партиин, Японой профсоюзуудай генеральна соведэй толгойлһон мүнөөдэрэй нэгэдэмэл ябуулга хадаа эб найрамдал аршалан хамгаалхаар, ядерна дай һүжэрөөхэ аюул зайсуулхаар япон арадай хүсэд шиидэнги байһые харуулаа.

—✦—

Баруун Германиин таряашадай буруушаалга

БОНН, майн 20. (ТАСС). Боннско правительствын аграрна политикые буруушаажа байһанаа Баруун Германиин Шлезвиг—Гольштейн гэжэ газар нютагай 1300 гаран таряашад элирхэйлэн мэдүүлээ. Правительствын аграрна политикаһаа уламжалан, жэжэ болон дундуур шадалтай таряашадай ажахынууд үгырдэг байха юм. Куксхафен шадар болоһон буруушаалгын митинг дээрэ таряашад хара үнгэтэй туг дэлгээн намилзуулаа. «Таряашад, тэмсэлдэ бодогты, өөһэдыгөө хамгаалагты!» гэһэн үгэнүүд энэ туг дээрэнь бэшээтэй байгаа. Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хүн эрид шанга ябуулга хэхыень сугларагшадые уряалаа. Гүрэнэй зүгһөө хүдөө ажахыда туһаламжа үзүүлхэ тухай тэрэ эрилтэ хэһэн байна. Таряашадай буһалгаалжа байһан тухай мэдээсэхэ зуураа, таряашадай асуудалаар хэһэн «алдуу эндүүгээ» заһахань ФРГ-эй правительствада бэрхэтэй байха гээд «Нейе Рейн-цейтунг» гэжэ газетэ заана.

—●—

Японд‌о ракетэнүүдые туршажа үзэнэ

ТОКИО, майн 20. (ТАСС). Японд‌о бүтээгдэһэн «Каппа-9-М» гэжэ түхэлэй хоёр шататай ракетэнүүд «Утимоура» (Кагосима префектура) гэжэ туршалгын полигон дээрэһээ мүнөөдэр табигдаа. Киодо Цусин гэжэ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор туршалга амжалтатайгаар үнгэрөө.

Алжирай правительствын шиидхэбэри

АЛЖИР, майн 20. ТАСС-ай корреспондент Е. Попов иигэжэ дамжуулна:

Промышленна предприятинуудтахи, хүдөө ажахын фермэнүүдтэхи өөрын захиргаанай комитедүүдые шэнэдхэн хубилгаха тухай шухала шиидхэбэри Алжирай правительство һаяхан баталан абаа.

Француз эзэд баяшуулай орхижо ошоһон предприятинууд болон хүдөө ажахын фермэнүүдэй хойшолуулашагүй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхын тулада түрүүшын үедэ өөрын захиргаанай комитедүүдые засагаархид байгуулаа һэн. Мүнөө правительствын шиидхэбэриин ёһоор хүдөө ажахын болон промышленна предприятинуудтахи комитедүүд демократида үндэһэлэн һунгагдадаг болохо юм. Предприятиин ажалшадай хамтын суглаан дээрэ өөрын захиргаанай комитедүүд һунгагдаха, томо ажахы болон предприятинуудта хүдэлмэришэдэй соведүүд нэмэжэ һунгагдаха юм.

Танай корреспондент Бордж-Менайель город шадарай хүдөө ажахын кооперативна фермэдэ ошоо. Урдаһь энэ фермэ ОАС-тай холбоотой гэжэ мэдээжэ болоһон француз Тардье гэгшэдэ хамаатай байгаа. Энэ ажахы 1.200 гектар газартай. Мүнөө хүнүүд бэе бэеэ һайнаар мэдэдэг болоо. Тиимэһээ хүтэлбэриие һунгахада бэрхэшээл тохёолдохогүй гээд өөрын захиргаанай комитедэй түрүүлэгшэ Амар Амрани хэлээ. Правительствын шиидхэбэриие хүдөө ажахын кооперативай гэшүүд һайшаан дэмжэһэн байна.

Насер Бен Белла хоёр хэлсээ хэнэ

КАИР, майн 20. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Насерай болон Алжирай Арадай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Бен Беллын хоорондо түсхай хэлсээн үсэгэлдэр Каирта эхилээ. МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор энэ уулзалга тушаа ОАР-ай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Али Сабри иигэжэ мэдүүлээ. ОАР-ай президентын Алжирта аяншалха үедэ эхилһэн хэлсээгээ Насер Бен Белла хоёр үргэлжэлүүлээ. Аддис-Абебэдэ болохоёо байһан Африкын гүрэнүүдэй толгойлогшонорой конференциин зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд тушаа тэдэнэр һанамжануудаа мэдэлсээ. Араб болон Африкын гүрэнүүдтэ хамаатай асуудалнуудые тэдэнэр мүн лэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Сиридэхи байдалые, Египет, Ирак, Сири гурбанай федераци байгуулха тухай Каирай декларациин соносхогдоһоной һүүлээр болоһон бусад ушарнуудые президент Насер Бен Беллада тайлбарилан хэлэжэ үгөө гээд гадаадын оронуудай телеграфна агентствануудай мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэнэ.

Энэ нэгэдэл бэелүүлхэ зорилгоор гаргагдажа байһан бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухайгаа Бен Белла элирхэйлэн мэдүүлээ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

☆ Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад Карл Марксын болон Фридрих Энгельсэй зохёолнуудай хүсэд суглуулбариие ГДР-эй «Диц-ферлаг» гэжэ политическэ литературын хэблэл барлан гаргахань. Бүхы 44 томыень уншагшад 1966 ондо абаха юм. СЕПГ-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институт 24 томыень бэлдээ, тэдэнь бултадаа хэблэгдэнхэй.

☆ Нютагай захиргаанай органуудай һунгалтын болоходо һунгуулиин хуули сахяагүй гэжэ гэмнэгдэн, 18 мянган хүн Японд‌о арестовалагдаа. Иимэ олон хүнэй һунгуулиин хуули сахяагүй ябадал Японой дайнай хойто тээхи түүхэдэ үзэгдөөгүй юм. Дүүе худалдажа абаха, һунгагшадай эрхэ сүлөөе хизаарлаха һэдэлгэнүүд хэгдэдэг байтаа бшуу.

☆ Хоёр шахуу һарын турша соо забһарлалтынгаа һүүлээр Ирландиин радио болон телевидени һүүлшын мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг болобо. Журналистнуудай забастовко хэһэн дээрэһээ забһарлалга болоһон байгаа. Журналистнууд салин хүлһэеэ дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

☆ Шотландида май соо угаа хүйтэн байба. Хоёр үдэрэй турша соо таһалгаряагүйгөөр саһанай ороһонһоо уламжалан, зарим харгынууд дээрэ транспорт ябахаяа болёо.

(ТАСС).

ЭЛДЭБ ҺОНИ...

ДОНБАССАЙ ГАЗАРАЙ ГҮНЗЭГЫДЭ

800-900 метр гүнзэгыһөө шулуу нүүрһэ малтан абаха гээшэ Донбасста гайхалтай хэрэг бэшэ болонхой. Металлургическа промышленностьда хэрэгтэй һайн шанартай шулуу нүүрһэ малтан абахын тула ойрын жэлнүүдтэ үшөө ехэ гүнзэгыдэ орохо саг ерэхэ гэжэ мэргэжэлтэд хэлэдэг байна.

Иимэ ехэ гүнзэгыдэ хамагһаа түрүүн газар шэнжэлэгшэд хүрэдэг. Донецкэдэ ойрохоно шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэ шэнжэлэгдэжэ эхилээ. Эндэ «Петровская-глубокая» гэжэ нэрэтэй шахта байгуулагдаха юм. Геологуудай үрэмдэлгын түхеэрэлгэ шулуу нүүрһэ шэнжэлгэдэ анха түрүүшынхеэ хоёр мянган метр гүнзэгыдэ үрэмдэхэнь. Мүн «Артемгеология» трестын щегловско партиин бригада баһал иимэ гүнзэгыдэ үрэмдэлгэ хэжэ байна.

УУШХА МОДОНОЙ ОЛТИРОГУУД

Эхэ ороноймнай Алас Дурна зүгтэ Амарай уушха модо таригa эхилээ. Энэ модон эртэ урда сагта Европо болон Азида элбэгээр ургадаг байһан. Мүнөө тэрэ манай ороной Алас Дурна зүгэй урда районуудта, Хитад, Корей болон Японд‌о ургана. Тон зөөлэхэн энэ модон промышленностиин олон һалбарида үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Алас Дурнын ой модоной ажахынуудта уушха модо таридаг газар хэдэн мянган гектар хүрэтэр үргэдхэгдэнхэй. Илангаяа Уссури, Иман мүрэнүүлэй олтирогууд дээрэ уушха модон ехээр таригдана. Зарим плантацинуудайнь талмай 300-400 гектар.

МЕРЦБАХЕР НУУРАЙ «АВТОМАТ»

Зүүн Киргизиин Иныльчек гэдэг мүльһэтэ уула дэлхэйн эгээл үндэр хадануудай нэгэн юм. Энэ уулын хормойдо байгаалиин эрхэ хүсөөр «бүтээгдэһэн» гидротүхеэрэлгын автомадаар ямаршье ехэ дүршэлтэй мэргэжэлтэ һонирхохо байха. Эндэ далайн нюрууһаа а... үндэртэ тогтоһон... уһан наранай га... байдаг. Тэрэ нуур... аяга соо хэдэн м... уһан һабалан су... жэл соо нэгэ да... 25 сентябриин 5... до энэ нуур ө... хаалта нээжэ, ул... жуулан гаргадаг б...

Үлүү уһыень г... мат» хүнэй һана... гөөр зохёогдонхой... һан хүүюур уһан... метр утатай то... соогуур сүмэ сох... Үльгэр домог соо... үхэр буугай ам... амһарынь шулуун... дуур нэмжыһэн та... ерэһэн. Зунай халу... нэлэй амһарай о... дын нуурай уһан... тэй үер болодог...

КРАСНОЯРСКҺАА... МЭДЭЭ...

СССР-эй Науканы... миин геологическа... олон документнүү... даг. Тэдэнэй дунда... анха түрүүн горн... Петр Первын нэрэ... буруу холбоһониие... документнүүд би... Первын урда тэ... илгаатай шэнжэлг... на.

1654 ондо Ив... гэгшэ Енисей м... олоһон шулуугаа... воевода Скрябинда... байгаа. Тэрэниие... бэшэ гэжэ ойлг... Красноярскын т... Петр Дорогобуже... «энэ шулуус бутар... ла» гэһэн захира... гаа.

Скрябин тэрэл ж... хаанда «олдоһон р... мүнгэндэл адли, ... һөө зөөлэншэг ... раа...» гэһэн мэд...

Редактор Ц. О...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. У... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, з... —38-42, зам. редактора — 35-84, секрета... отделов: сельскохозяйственного производства ... жизни—47-59, 35-14, промышленного производ... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35... Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... —24-74, советского строительства и быта—34... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 ... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00429. За...